AUSPICE DEO
Ex
DECRETO
GRATIOSISSIMI MEDICORUM ORDINIS
IN ALMA HAC VIADRINA
SOLENNITER
DE

ÆGRO MELANCHOLIA HYPOCHONDRIACA LABORANTE,

PRÆSIDE
DECANO SPECTABILI
DN. BERNHARDO ALBINO,
PH. & MED. DOCT. hujusq; PROF. PUBL. ORD.
FAUTORE PATRONO ac PRÆCEPTORE SUO
æternum colendo,
PRO LICENTIA
SUPREMOS IN ARTE MEDICA
HONORES
LEGITIME ADIPISCENDI
IN AUDITORIO MAJORI
Ad diem X. Octobr. Anno cIↄ Iↄc LXXXIV.
Horis ante- & pomeridianis
JOHANNES CHRISTIANUS MENTZELIUS,
Berolino-Marchicus,
Diſputabit.

Francofurti ad Viadrum,
Ex Officinâ CHRISTOPHORI ZEITLERI.

AUGUSTI
SERENISSIMI atq; POTENTISSIMI
ELECTORIS BRANDENBURGENSIS,
&c. &c.
â
CONSILIIS STATUS INTIMIS,
ILLUSTRIBUS atq; EXCELLENTISSIMIS DOMINIS,
DNO. FRANCISCO de MEINDERS,
DNO. HÆREDITARIO IN HEINERSDORFF, BEHLENDORFF, KAKENAW, TASDORFF &c.
DNO. PAULO Fuchs/
DNO. HÆREDITARIO IN MALCHAW &c.
DNO. JOHANNI FRIDERICO RHETIO,
DNO. IN KLISTOW &c.
SOLIDIS DOMUS BRANDENBURGICÆ
COLUMNIS, MÆCENATIBUS OPTIMIS,
MAXIMIS,
DOMINIS SUIS BENIGNISSIMIS,

Hanc Diſſertationem Inauguralem

piâ manu

ſacram facit

humillimus Cliens
Johannes Chriſtianus Mentzelius.

ILLUSTRES atque EXCELLENTISSIMI DOMINI,

Domini Benignisſimi,

E Muſeo, in qvo ab aliqvot annis latueram, egresſurus, VESTRAS EXCELLENTIAS adire non fuisſem auſus, veritus ne idem mihi, qvod oculo à longo tempore tenebris incluſo ſubito apricanti, contingeret, niſi ille, cui ut obediam pietas jubet, hoc qvicqvid eſt chartacei muneris ILLUSTRIBUS VESTRIS NOMINIBUS inſcribere jusſisſet.

Offero

Offero Vobis primos meorum ſtudiorum fru-
ctus, non oblaturus, niſi ſcirem Veſtrum favo-
rem levidenſi huic muneri pretium additurum.
Sacras vobis facio laborum meorum primitias
patriæ commodo dicatas, qvod perſvaſus ſim
à patriæ Patribus illas non repudiatum iri. Be-
nignè igitur VIRI ILLUSTRES, Diſputationem
hanc Inauguralem, &, qvi illam offert, humilli-
mum clientem Vos accepturos indubiè augu-
ror, & hoc fretus augurio, ut id fiat, intrepidè
ſed devotè ſupplico. Suſcipiatis igitur illum,
qvi eâ, qvà poteſt humilitate, Veſtram ambit
gratiam, devotè rogo. Et ut VOS MÆCENA-
TES OPTIMOS MAXIMOS in Patriæ emolumen-
tum incolumes ſervet SUMMUM NUMEN ſup-
plex veneror.

Illuſtrium & Excellentiſſimorum
Veſtrorum Nominum

Devotiſſimus Cliens & Cultor
Johannes Chriſtianus Mentzelius.

I. N. D.

PROOEMIUM.

RUdem fuisſe priſcorum vitam, infandæ Deorũ vanitates, dum qviſq; pro ſuo ingenio numina adoptabat, produnt, innumera iis dicata fana & delubra, feſti dies, ſacra, ludi, ritus hos Deos geniosve ſine lege ſine ratione cultos fuisſe oſtendunt. Qvod qvilibet vel metuebat, vel ſperabat, id ſuperſtitiosâ veneratione Diis annumerabat. Lacedæmone non Metus tantum, ſed Mortis etiam & Riſus, aliorumq; id generis affectuum, fana fuiſſe Plutarchus auctor eſt; Vitulinam, lætitiæ Deam, impensè coluêre Romani, & Timorem cum Pallore cane & ove placarunt, 12 calend. Januarii Angeroniâ, ut angores hominum pelleret, Volupiæ celebrabant. Athenæ Pudori & Miſericordiæ, Contumeliæ & Impudentiæ aras erexerant. Qvi affectus imperio præmere debebant, illi affectuum jugo colla non ſolum ſubdebant, ſed iis ceu Diis famulabantur; adeo cœca ſuperſtitio hominum mentes depravabat, & ſapientum animos agebat tranſverſos! Ut tamen verum fatear, vix invenio majori ratione aliqvid inter Deos fuiſſe relatum animi affectibus, hi ſunt qvi mentem captivant, qvi copori nocent, qvi ex homine non hominem faciunt, qvi cum dominantur, inaudita metamorphoſi è ſapientibus ſtultos, placidis furibundos, hilaribus triſtes faciunt, adeò ut his divini qvid ſubeſſe, non ſine ratione illi, qvi illorum naturam neſcie-

bant, fuerint ſuſpicati, ſolet ad τὸ θεῖον recurrere populus, cum rerum non aſſeqvitur cauſas, ſed qvid qvæſo animi perturbationibus obſcurius? ipſam rationem ſui compotem eſſe non ſinunt: qvos tranſverſos non rapit ira, furor ille brevis? qvot non excœcat amor? necat odium? qvid ſpes & metus non deſignant? qvot non ſunt, qvos ſecuritas & deſperatio perdidêre? qvot non in ſummo leguntur extincti gaudio? qvot ob infortunii magnitudinem vitæ pertæſos non reddit triſtitia, ut continuò & vivant & moriantur? velint nolint his moderari neſciunt affectibus, hi ſunt qvi terris imperant, ut ita non ſine ratione delubra ipſis dicaſſe videatur antiqvitas. Qvod licet Chriſtiana fides improbet, veræ philoſophiæ irriſui ſit, id tamen inficias iri neqvit, abditam eſſe affectuum cognitionem, & ſi qvid aliud hoc certè vix profundâ attingi poſſe meditatione. Afficiunt corpus, commovent mentem, toti homini imperant, intima, qvam illorum habemus, conſcientia ſcientiæ officit, ita ut inter Chriſtianos non deſint qvi aliqvando, qvemadmodum in profundè melancholicis, Dæmonem concurrere velint. Cum igitur in eo verſer ut Diſputatione ſolenni, ordinariis examinibus colophonem imponam, in ſimilibus aliqvid tentare volui, morbum contemplaturus, qvi mentem non levi inficit labe, qviqve à prædominantibus paſſionibus animi nomen ſortitus eſt, Non illi delubrum, ſed diſputationem dicabo, non cœca devotione venerabor, ſed ad rationis obruſſam examinabo, non victimis ſed medicamentis placabo. Anſam obſervationes Domini Præſidis practicæ dedêre, qvæ mihi ſeqentem morbi hiſtoriam ſuppeditarunt.

Thesis I.

Juvenis 23 circiter annorum, rei literariæ addictus & intemperantiori diætæ deditus, anno 1680. circa Septembrem ex animi mœrore incidit in melancholiam hypochondriacam, qvæ, exqviſitis illudendo medicamentis, diu illum afflixit, donec paululum refocillatus, ſymptomata remisêre qvidem, non tamen intermiſerunt. Anno 1681. eodem menſe recruduit malum, ſi unqvam, jam certè, atrocitate vix credibili, in lecto ſe commoventem ſpasmus excruciabat, ſi qvando in plateis ſubito reſpiciebat, qvaſi Meduſæos, ut in fabulis eſt, conſpexerit vultus, rigidum fiebat caput, & denuo flecti neſcium. Pedibus convulſis corpus humi qvandoqve proſternebatur, angebatur circa præcordia, cordis palpitationes crebræ, magnæ & moleſtæ erant. Æſtum hypochondriorum intenſum frigus quandoqve præcedebat, alvus adſtricta cum murmuribus & rugitibus inteſtinorum. Liene mirè tumido difficillimè reſpirabat. Vigilias moleſtas turbulentis inſomniis infamis excipiebat ſomnus, ut dormiens ſæpe ſubito è lecto exſiluerit, crudelibus anxitatibus ceu furiis exagitatus. A ſomno caput grave erat, cum inſigni totius laſſitudine. Omnem ferè perdiderat memoriam. Totos dies qvandoqve plorabat, vel ad minimum, abſqve manifeſta cauſa, valde contriſtabatur. Aliqvando plane meticuloſus erat, & licet perſvaſus eſſet, ſibi nihil inde periculi fore, à metu tamen temperare neqvibat. Animo commotus extra ſe poſitus, qvaſi extaſin patiebatur, facie pallidâ obrigebat, ex intervallo incondita incipiebat loqvi, aut verius murmurare; cum ſibi redditus eſſet omnium ignarus erat. In oſſium medullis ſe qvandoqve dolores percipere conqverebatur. Sudor eſt fœtidiſſimus, urina varia.

II.

Multiformis ſymptomatum, qvâ morbus hic ſe oſtendit, varietas Melancholiam hypochondriacam noſtrum atterere ægrum indicat. Ut omnia eô, qvô recenſita ſunt ordine, relegam: Qvandoqve ſpasmos horrendos epilepſiæ perſimiles gignit, notante id accurrato obſervatore *Thom. Sydenham Diſſert. ad Guilielmum Cole p. m. 481.* Maximas de cordis anguſtia qværimonias recenſet *D. Sennert. prax. med. lib. 1 part. 2. cap. 12.* Hypochondriorum in latere præſertim ſiniſtro qvem cordis dolorem vocant perpetuò incuſant *F. Platerus prax. med. Tom. 1. cap. 3.* Cordis ſubinde fit palpitatio & qvædam qvaſi ſuffocatio. *N. Piſo de morbis cognoſc. & curand lib. 1. cap. 23. p. 86.* illius tremor & palpitatio cum inſigni oppresſione conjuncta eſt *Thom Willis de pathol. cereb. ſive de morb. convulſ. c. 11.* Maximi circa hypochondria æſtûs meminit *Hier. Fabr. ab Aqvapendente l. 1. c. 48.* Alvus ſemper adſtricta eſt, & pigra ſua de ponit excrementa. *N. Higmorus in Diſſert. de Affect. Hypochondriaca p. 112.* Lien in qvibusdam inflatur & intumeſcit. *Senn. prax. med. l. 3. part. 5. ſect. 1. c. 4.* Ipſa qvoqve reſpiratio difficilis exiſtit. *F. Sylvius tract. 7. de Affect. Hypochond. §. 17.* Vigiliæ inprimis poſt mediam noctem plerisqve moleſtæ eſſe ſolent. *W. Hoferus Herc. Med. lib. 3. c. 3. p. 200.* Poſt mediam noctem evigilant, duabus vel tribus horis vigiliis continuatis, alii denuò obdormiunt, alii verò dormire neqveunt, & ſi obdormiant, reliqva noctis pars inſomniis tranſigitur *L. Riverius prax. med. lib. 12. c. 5.* Memoriam prorſus abolitam dicit *Hoferus.* Delirant abſq; febre cum mœrore & timore, idqve non continuò, ſed per notatu digna intervalla *Sennerto.* Præter metum ac mœſti-

mœſtitiam affectum hunc teſtantur cruditates, acidi ructus, æſtus in præcordiis &c. *Piſoni.* Copioſum, fœtidum putridumqve emittunt ſudorem *Hoferus in append. conſil. 17.* Qvæ circa hypochondriacorum urinam notat *Thom. Sydenham in Diſſert. Epiſt. ad Guil. Cole*, ut apponantur digna ſunt: Ægri inqvit, urinam ſubinde reddunt planè limpidam, adinſtar aqvæ è rupibus ſcaturientis, idqvè ſatis copiosè, qvod qvidem ego ſigillatim percontando, in omnibus ferè didici ſignum eſſe pathognomicum eorum affectuum, qvos in maribus hypochondriacos, in feminis hyſtericas appellandos cenſemus. Atqve in maſculis nonnunqvam obſervavi, qvod mox ab excreto lotio coloris citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliqvo animi motu, derepentè perculſi, ſtatim urinam cryſtallum claritate æmulantem magna copia & impetu diu continuato ejecerint, eo uſqve ſe male habentes, donec urina priſtinum colorem induerit & paroxyſmus ſimul evanuerit. Qvæ ſingula cum miſerè noſtrum qvoqve affligant ægrum, certè Hypochondriacus erit. Recenſent Auctores adhuc alias malorum Iliades, atroces & periodicos dolores, ſcotomias, vertigines, cogitationum æſtus, imaginarias morborum ſuſpiciones, animi deliqvium, nauſeam, vomitus, ventriculi dolores, aurium tinnitus, partium extremarum ſtuporem & formicationis ſenſum, ſalivam multam, famem auctam, depravatam, vel imminutam, ſed illa unanimi Practicorum conſenſu, in omnib9 non apparent omnia, ſed qvamcunqve corporis partem inſederit, ſymptomata parti illi convenientia, producet, & qvod *Chæremon apud Ariſtotelem probl. ſect. 3. §. 16.* de vino id nos de hypochondriaco malo dicere poſſumus. Malum Hypochondriacum

acum sese pro moribus utentum applicat. Unde *Ephem. Germ. Nat. Curios. anno 1. Dec. 1. obſ. 63* Hypochondriacus ſymptomata graviſsima octuaginta ſimul & ſemel infeſtantia numerabat.

III.

Melancholiâ hypochondriacâ his ſymtomatibus infeſtati laborare dicuntur, qvod melancholiam ex hypochondriis ortum habere, & ex cauſa in hypochondriis genita excitari antiqvitus putaverint. Et cum viderent plurimos eſſe, qvi obſtructione meſenterica, aut alio hypochondriaco laborent affectu, qui tamen neutiqvam ſint melancholici, & vice versâ multos, qvi affectione hypochondriaca non detinentur, eſſe melancholicos, illorum affectum Malum hypochondriacum, Affectionem, Paſsionem hypochondriacam; horum verò melancholiam nominarunt, utroqve verò affectu concurrente Melãcholia hypochondriaca nuncupata fuit, adeo ut illud hoc ſit generalius. πάϑος φυσώδης i. e. Affectus flatulentus, ſive flatuoſus appellatur. *Ætius tetrab. 2. ſermon. 2. c. 9.* Arabes illum nomine Mirachiæ vel Mirachialis deſcribunt, qvod velint ejus cauſam in Mirach, i. e, ventre inferiore ſive abdomine contineri, ut illius linguæ periti affirmant. Tartareorum morborum albo illum inſcribunt Chymici, dum Tartarum hypochondriorum nominant. Alii veteribus incognitum fuisſe, alii ab illis Morbi reſiccatorii titulô deſcriptum contendunt *Proſp. Martianus in magno Hipp. lib. 2. de Morbis Sect. 3. p. 146.* atqve etiam νόσȣ ἀυαντῆς nomine Hippocrati innotuiſſe affirmant. Noſter æger cum melancholicus ſit, & malo hypochondriaco laboret, Melancholia hypochondriaca affici dicendus. Germanicè Ein Miltzſüchtiger oder der die Miltzbeſchwerung hat.

Poſt-

IV.

Poſtqvam oſtenſum eſt, qvalis ſit morbus, dum ad cauſarum ſcrutinium me accingo, eruditorum monumenta multo me reddunt incertiorem, qvam prius eram, majorem enim hic reperias diverſitatem, qvam Proteus luſit unqvam, vel coloratus ſpectatur chamæleon. Duplicem melancholiam hypochondriacam, qvarum altera melancholico terreno humori ſangvinisqve fæci, altera bili qvæ vel ex terrena ſangvinis fæce ſupra modum incaleſcente & ex uſta, vel bili flavæ ſuos debeat natales, ſtatuit *Johan Fernelius de Partium Morb. & Symt. lib. 6. c. 8. p. 305.* vel pituitam, vel melancholicum terrenum ab humore atrabilario ortum incuſat *P. Grulingius Med. pract. lib. 3. p. m. 310.* Diocli vel alii cuidam, qvod cibum freqventer evomant, & circa ventriculum percipiatur æſtus, ab inflammatione ventriculi ortum habet, recenſente *H. Mercuriali lib. 1. c. 9. p. 45.* Galenum inflammationem in ventriculo, & ſangvinem in parte inflammata craſſiorem & melancholicum, qva fuliginoſa evaporatione à ventriculo in cerebrum elevata ſeqvatur affectio hypochondriaca & melancholica, incuſare ſcribit *H. Fabr. ab Aqvapendente lib. 1. c. 48. de Melanch. Hypoch.* Non ſemper, ſed interdum ab oris ventriculi inflammatione fieri vult *Amatus Cent. 4. cur. 4. & 5.* vitioſam ventriculi conſtitutionem referente *Williſio* culpat *Highmorus.* Apoſtema frigidum incuſat *Avicenna.* Vaporem melancholicum cerebro communicatum, ſpirituſqve animales inqvinantem & obfuſcantem (hac voce uſus, qvod peculiarem aliqvam occultam & incognitam eſſe diſpoſitionem humoris melancholiã generantis, qvæ, cum proprio nomine exprimi neqveat, impuritas & nigredo dicatur, cum Platero judicet) mœrorem-

remqve & triſtitiam excitantem habet *Sennertus prax. Med. lib. 1, p. 2. c. 12.* ab intemperie ſicca, cùm aliqva caliditate ſine affluxu, ſed cum obſtructione deducit *Rondeletius meth. curandi morb. c. 42.* ab efferveſcentia humoris bilioſi & pituitoſi in variis glandulis parati oritur *Fr. de le Boe Sylvio prax. med. append. Tractat. 7. §. 222.* Ab aduſtis evaporationibus *Fabr. ab Aqvapendente l. 1. c. 48. p. m. 136.* A ſpirituum animalium ἀταξία *Th. Sydenham in diſſert. epiſtol. ad Guil. Cole p. 458. & 465.* A portione qvadam fæculentiori, materiâ ſcilicet terreſtri & ſale fixo conſtante in liene à ſangvine per arterias depoſitâ, affectio producitur *Th. Williſio pathol. cerebri cap. 11.* Ab auſteritate & aciditate nimia *Cardilucio in notis ad praxin Chym. Hartman. c. 130.* Ab exſiccatione partium, earumqve potiſſimum, qvæ naturali facultati inſerviunt dependet *Proſp. Martiano in Magno Hippocr. lib. 2. de Morb. Sect. 3. p. 146.* A retentione ſtercoris liqvidi in hypochondrio, qvod cum urina ire erat ſolitum, amentia hypochondrica oritur *Joh. Bapt. van Helmont in tract. de Humor. Galen. cap. 4. §. 13.* & qvem non tot eruditorum in diverſa abeuntium ſententiæ redderent incertum? ſuo qvemqve abundare video ingenio, longè tamen à me illa abſit iniqvitas, ut nil rectum putem niſi qvod ipſe dixerim, id ſolum precor, ut & meo mihi abundare liceat ingenio.

V.

Æger noſter à Parentibus atqve Præceptoribus ab ipſis incunabulis libris invigilare coactus, jam à longo tempore asſiduis, qvales ætas ferebat, meditationibus, ſpirituum fecit jacturam, qvibus dum ſangvis paulatim orbatus ſucceſſivè craſſior atqve terreſtrior factus fuit, nec vita ſedentaria conceſſit, ut hoc damnum legiti-

mus

mus corporis reſarciverit motus, qvin potius nimia illa qvies anſa fuit multarum in corporis ſolidis partibus obſtructionum, unde remora humoribus jam tum ſegniter motis injecta, retentumqve in corpore qvicqvid craſſum & terreſtre ſpirituoſioribus & meditatione & inſenſibili tranſpiratione conſumptis; & ſine dubio alimenta non ſemper fuêre euchyma & eupepta, ſed qvalibus paſſim pueri fabis videlicet, lentibus, braſſica, caſeo, carne ſale vel fumô induratâ, horariis fructibus, cereviſia valde tenui, &c. aluntur, chylus, qvem dederê, crudus exercitiorum defectu ulterius non fuit inciſus, nec vitium primæ concoctionis correxit ſecunda, ſangvinisqve temperamentum paulatim craſſius & terreſtrius factum eſt. Cum ingenium à labore proclive ad libidinem ſit, & ſenex Terentianus adoleſcentulum potare flagitium eſſe neget, hic Juvenis ex Ciceronis conſilio voluptatibus paruit, dedit aliqvid temporis ad ludum ætatis, atqve ad inanes hasce adoleſcentiæ cupiditates, jam vinis calidioribus cereviſiisqve craſſioribus repletus, vel inſomnes traduxit noctes, vel iis oppreſſus totos ſtertit dies, atqve ſic aliud ex alio, ut ferè fieri ſolet, fluxit malum, modò ſangvinis ſopitæ fermentationes, modò plus juſtò auctæ, modò ille balſamico ſpirituoſoqve liqvore orbatus, tot reciprocationum procellis attritus, in vappam abiit, capiti mortuo ſimillimus. Non ſatietas, non fames, nec aliud qvicqvam quòd naturæ modum excedat, bonum. Et ſomnus & vigiliæ, utraq; modum excedentia malum. *Hippocr. Sect. 2. aph. 4. & 3.* ſuo tempore dixit. Nec ſola craſſities ex illegitimo rerum non naturalium, ſic dictarum, uſu fluxit, ſed jam acidis, jam auſteris, acerbis, ſalſis, acribus heſternæ crapulæ incommoda deliniturus, ſangvinis craſſitiei tot humorum ſuperaddidit varietatem. Exemplo prorſus

non inaudito, nam humorem melancholicum, id eſt terreſtrem adſtringentem & auſterum eſſe, videbis apud *L. Joubertum lib. de febri qvartana c. 8. p. 319.* Per os hypochondriacum excreviſſe humorem tenuem ſaporis acris & acerbi ad inſtar vitrioli *L. Riverius obſ. comm. Cent. 1. obſ. 74.* & pasſim apud alios videre eſt. Circa ſeptembrem, qvando æſtus æſtatis evocato humido ſangvinem magis exſiccaverat & minus fluidum fecerat, ſuccedente aëre nonnihil frigido, poris leniter obſtipatis multifarii humores, ut corpus lædant, aptiores facti fuerunt, hæ qvippe anni mutationes qvid valeant notavit *Hipp. Sect. 2. aph. 11. 12. 13. 14. &c.* Ita diſpoſito corpore, animi mœror accesſit, ſeu languor ille ingratus, pulſus debilis & lenti auctor, cor qvaſi coarctans, & dum ſangvinem qvaſi congelat, toti corpori ſuam communicat frigiditatem. Pasſio inqvam animi, qvæ huic ſangvinis diatheſi, illum vel *Salomone teſte prov. 17.* exſiccando, ultimum addit complementum. Pasſio hunc morbum producere apta non ſolum, ſed etiam illius pathognomicum ſignum ita *F. Sylvius prax. med. append. Tract. 7. §. 183.* Virum factâ bonorum jacturâ, metu ne damnum illud ſuperare potuerit, continuis anxietatibus & ſolicitudinibus, in hanc triſtitiam morboſam incidiſſe refert. *Hippocrates* verò *Sect. 6. aph. 23.* Si metus atqve mœror longo tempore perſeveret, melancholicum eſt ſignum, pronunciat. Quantum enim in nos ſex rerum non naturalium uſus qveat vel lippis & tonſoribus notum, & *Tachi* exemplum apud *Ælianum* initio libri qvinti de varia hiſtoria id diſertè ſignificat. Tachus Ægyptius inqviens, donec uſus eſt vernaculo victu, & frugaliter vixit, omnium hominum fuit ſanisſimus. Poſtqvam verò ad Perſas venit, & in illorum luxum delapſus eſt, cum non posſet ferrè inſolentiam ciborum

borum vitam in dyſenteria tranſegit & luxuriam cum morte commutavit. Et certè

Si tibi deficiant Medici, Medici tibi fiant
Hæc tria: mens hilaris, reqvies, moderata diæta

Fruſtraneus exqviſitorum medicamentorum uſus, altè radicatum morbum domare neſcius, caput hoc mortuum difficillimæ forè correctionis jam in limine nobis ingeminat, cum ab iis morbus non curatus ſed ſopitus duntaxat eſſe dicatur.

VI.

Eodem inſequentis anni menſe recruduit malum, quod uti mirabile, ita quotidianum. Ut jam taceam plures morbos phaſibus lunæ auſcultare, alios certo anni tempore vel oriri, vel redintegrari, vel ingraveſcere, alios eſſe periodicos, notiora ſunt quàm ut recenſeri debeant. Periodicum tale incrementum & decrementum & in melancholicis obſervatur, delirium periodicum proponit *Salmuth. cent. 1. obſ. 63.* Dolores hypochondriacos menſtruos eodem ferè die ſingulis menſibus redeuntes, notatos videbis *Ephem. Germ Dec. 1. ann. 4. & 5. obſ. 140.* Quidam ſub canicula quotannis vas teſtaceum ſe credebat, finito menſe ad mentem ſanam & ſolita officia reverſus. *T. Barthol. hiſt. c. 1. p. 257.* Nobilis Flammineus circa dies caniculares plane maniacus, accedente bruma triſtitia metu & ſilentio detentus fornaci perpetuo affixus, per totam ſeptimanam vix unicum verbum protulit *Ephem. Germ. Dec. 1 ann. 2. obſ. 151.* Quantæ efficaciæ ſit, quem ſpiramus, aer, jam olim *in aphor. Sect 3.* dixit *Hippocrates*, in cujus *aphorismo 22.* autumnalibus morbis adſcripſit melancholiam, & memorabilis eſt obſervatio *D. Joh. Jac. Wenceslai Dobrzenski de Negroponte Ephem. Germ. Dec. 1. anno 2. obſ. 66.* quando ſcribit: *Adverti igitur, quod planè eadem die, quâ in Tyroli terræ motus ſuum principium ſumſit, illi,* de duobus loqvitur hypo-

chondriacis (*apud quos ſatis quietè per aliquot menſes cauſa morbifica dormitabat, derepentè quaſi claſſico à ſpiritu illo mundi dato, excitata*) *miſerè torqueri cœperunt, primaq́ʒ die, h.e. illa ipſa qua terræ motus incepit, accidente ipſis antehac inſolito, nempe uterq́ʒ deliquio, poſt vertigine, tandem ſtupore membrorum cum ſummo timore ſui laborare cœperunt. Ab eoq́ʒ die usque ad finem ferè anni varias exacerbationes, unus quidem majores, tanquam miles in hoc morbo inveteratus, alter minores perpeti coacti ſunt, non obſtantibus quibuscunqʒ etiam optimis de more adhibitis remediis &c. Jam ergo viſo illo diario-hiſtorico, à quo exacerbationes illæ ſubterraneæ referebantur, conferebam illas cum afflictionibus duorum iſtorum DD. Patientum, & revera nullà dies aberat, ubi non illi, aut de anxietatibus notabilioribus, quàm aliis diebus conquererentur.* Maximam quoque partem in aerem redundabit culpa, quod in Meſſina familiaris ſit morbus hypochondriacus, uti videre eſt apud *Thom. Barth. epiſt. cent. 1. ep. 51.* Nempe ita obtinet, cum terra toto orbitæ ſuæ intervallo, ſi illam moveri velimus, aut vario aliorum acceſſu recesſuve ſiderum, ſi quieſcere dicamus, dum ſunt vel apogæa vel perigæa, ſol eſt vel aphelius vel perihelius, radiiq; ejus vel magis vel minus obliqui, aliis atque aliis vicinior facta, alium recipiat ætherem, facilè fit ut idem aer, qui cum antea optimè conveniebat ſangvini & humoribus, alio æthere prægnans ipſos commoveat & agitet. Fiat id in ſanguine terreſtri heterrogeneis humoribus referto, quantas ille non dabit turbas? Factum id eſt in noſtro ægro, in quo ſopitum malum recurrens eadem ſeqventi anno materia ætherea reſuſcitavit, ita, quod hactenus latuerat, recruduit malum, & cum toto illo tempore ſanguis craſſior factus majorem contraxerit quaſi ſitum, illius majorem jam eſſe ferociam & atrocitatem non eſt quod miremur.

VII. De

VII.

De intolerabilibus ſpasmorum cruciatibus lamentatur æger, quos quandoque in hâc affectione horrendos gigni, epilepſiæ perſimiles, videſis apud *Thom. Sydenham. Diſſ. epiſt. ad Guil. Cole p.m.451.* & hujus rei notabile in hypochondriacâ affectione detento, cui abdomen contrahebatur cum maximè moleſtâ & dolorificâ partium contentarum omnium contorſione, habet *F. de le Boe Sylvius prax. med. app. tract. 7. §. 110. G. Charleton exercitat. 9. de motu muſculorum*, quod doctisſimus *Scaliger* de coloribus, idem ſe de motu muſculorum æque verè dicere poſſe vult; *eſſe* nimirum *hujus rationem modumq; tam controverſa, atq; obſcura intellectui, quam eſt ipſe ſenſui manifeſtus*, nec tamen illa obſcuritas impedit, quò minus quotidiano uſu vileſcat, non enim, uti deceret quidem, eum condigne admiramur, taceo ut verè in naturam illius inquiramus, niſi tunc temporis quando impedimento nobis eſt quo minus noſtris actionibus defungamur, tunc enim demùm tanquam rem inſolitam admiramur & in ejus cauſam inquirimus. Quod ut hic fiat, motum noſtri corporis notum eſt fieri ope ſpirituum animalium à cerebro per nervos in muſculos influentium, qui dum humorum, qui in muſculorum latifundiis ſtabulantur, tollunt æquilibrium efficiunt, ut affluxu reliquorum humorum muſculus elevetur, atque ita brevior redditus, membrum moveat. Paucitas enim à cerebro affluentium ſpirituum ſola vaſtos corporis muſculos alternatim & momentaneo replere nequiret, niſi ſimul concurrerent ex poris arteriarum venarumve, quarum rami totam pererrant carnem, in tubulis partium depoſiti humores in illis cum indifferentia moti, qui ex tenſo muſculo expulſi confertim ad antagoniſtam ruunt, illique in movendo membro ſuppetias ferunt. Cogitandum enim

 eſt,

eſt, in principio generationis oſſibus, aut nondum, aut vix oſſeis muſculos antagoniſtas ſibi valde fuiſſe vicinos & ſimul valde teneros. Altero igitur eorum ab influxu ſpirituum animalium leniter elevato, fieri aliter prorſus non potuit, quin alter contractus, humores contentos eructaverit, & ad muſculum contractum, quod ibi vel nullum, vel minimum eſſet obſtaculum, expulerit, quæ fluxus reciprocatio, in delicatis iſtis partibus dum fit, vias ſpirituoſi humores ſibi fabricarunt alias dum affluunt, dum refluunt alias, in quibus propter molliuſculas fibras villi vel prominentiæ fuêre, qui â fluento humorum abrepti antagoniſtam reſpiciebant muſculum, cumq; refluis humoribus obſtaculo forent, qui, ſine illorum villorum revulſione, per eaſdem vias redire non poterant, alios illi ſibi pararunt meatus, in quibus iſtæ prominentiæ oppoſitum acquiſivêre ſitum, & utræque jam valvularum funguntur vice, ita quemadmodum hæ admittunt non verò remittunt, ita illæ remittunt non verò admittunt, id quod à muſculo ad muſculum fluit, ſuccreſcenteque corpore magnam ſoliditatem adeptæ non niſi à magna cauſa revelli poſſint. Quanta igitur agilitate membra moveamus, nil aliud fit, quam quod ſpirituum per nervos influxus humorum tollat æquilibrium, ut illi antagoniſtæ confertim ad oppoſitum ruant & efficaciter contrahant, tamdiu donec alia ſpirituum determinatio humores illos àd priorem muſculum, ſed valvularum cauſa, per alias vias denuò abripiat, & relaxato altero denuò contrahat. Humorum in noſtro ægro terreſtreitas & craſſities ſub initio nos docet illis deeſſe agilitatem, nec uti quidem debebat fulminis inſtar à muſculo ad muſculum ferri poſſe; docet eadem illos ſemel motos in ſuo motu diutius perſeverare, nec ad valvularum renitentiam promtè reſilire,

ſed

ſed illis vim facere, illasq;, à tergo ab aliis preſſi, revellere, atque ſic viis turbatis, dum alii egrediuntur, retinentur alii, neuter muſculorum vel relaxatur, vel contrahitur, ſed utriusque ab affluentibus humoribus & ſpiritibus parti opitulaturis fibræ tenduntur, & pars cum dolore flecti neſcia ſpasmo laborat. Id ſi fiat ſive jaceat in lecto, ſive ſubitò in plateis reſpiciat, à ſpasmo rigida torquebuntur membra. Si dum per plateas incedit, & alternatim ad muſculos determinantur ſpiritus, idem fiat, humi ſideratꝰ procumbit; nervos enim in cruribus ita retrahi poſſe, ut foveæ fiant pugni profunditate lege in *Ephem. Germ. Dec. 1. anno 6. & 7. obſ. 105.*

VIII.

Alternis ſine ulla requie cor defatigatur ictibus à ſanguine, qui perenniter influit, in eodem rarefacto, cujus guttulæ, ventriculis illapſæ, dum rarefiunt, in multoties majus expanduntur ſpatium, & ab invicem remotis cordis lateribus cono verſus baſin impulſo diaſtolen, eoq; ex oſtiis vaſorum erumpente lateribus denuò ad invicem accedentibus ſyſtolen, motus videlicet, qui omnem corpori vigorem & vitam largiuntur, efficiunt. Conſideremus ægri noſtri ſanguinem, craſſus, terreſtris eſt, qui varios ſibi mixtos habet humores, cor illapſus ibi rarefit, aliæ quidem illius guttæ citius, tardius aliæ, aliæ vehementius, debilius aliæ, adeò ut inter ictus ordinarios plures paucioresve offerantur extraordinarii, quod pulſuum genus Galeno παρεμπίπτων, recentioribus intercurrentem appellantibus, audire, ſunt qui aſſerant, & notabile eſt, quod notat *G. W. Wedelius* dum ait: *Talis pulſus occurrit in palpitatione cordis ubi per paroxyſmos viſitur, tamdiu ac ipſe motus hic p. n. durans. Sane qui pulſum hunc novit, novit ſtatim palpitationem, velut clavi obtenta ad eandem dignoſcendam. Manife-*

ſto tunc ipſi pulſui legitimo, illegitimos intercurrentes ictus commixti deprehenduntur, quo grumeſcentia ſanguinis velut ſorex ſe prodit, Ephem. Germ. dec. 2. anno 2. obſ. 145. Sanguis ille craſſus terreſtris, viſcidus dum in corde rarefit, id paulatim ſaltem fit & tarde, promptius interim effervefcunt heterogenei quos admixtos habet humores, qui dum expanduntur in bullam attollunt viſcidum ſanguinem, qui rurſus impedit, quò minus id quod rarefactum eſt, ſtatim erumpat, quale quid videre licet, cum pueri ex aqua & ſapone ſpiritu per culmum immiſſo bullas quandoque ſatis amplas conficiunt, unde cor juſto & ſolitò magis diſtendi debet, quod dum fit ſangvis ex poris arteriarum eructat humores, qui ſi acres ſint, quales jam antea culpavimus, fibras lancinando, convulſionum fiunt auctores, quæ convulſiones, ſi uti in reliquis membris, ita etiam in cordis fiant ſubſtantia, dum cor ſolitò magis dilatatur, neceſſariò dubius fit motus, & mire cor luctatur, & cauſæ illæ, ſi leves ſint, tremit, illis veró efficaciter agentibus inordinaté & vehementer cor palpitat. Huc concinnè quadrat §. *150. tract. 7. append. prax med. Franc. de le Boe Sylvii. Eſt autem cordis palpitatio motus cordis inordinatus & pene convulſivus: quod vel inde patet, quod in eadem affectione hypochondriacâ graviore exiſtente non rarò cum cordis palpitatione obſervetur aliarum quoq; partium, artuum præſertim, nunc ſuperiorum, nunc inferiorum motus convulſivus, cum cordis palpitatione in ſuo motu inordinato conveniens & cum ipſa ferè incipiens & deſinens, uti in ægris quibusdam cum admiratione obſervavi.* Non ideò tamen continuò palpitavit cor, licet illæ cauſæ fuerint in corpore continuæ, niſi acceſſerit ratio, propter quam ſangvis & majorem conceperit fermentationem & factæ ſint obſtructiones, hinc *Adrianus Roeſtius* triduò ante palpitationes potuit præſagire, ex cru-

ex crudo & tenui propter commotum ſanguinem & renum obſtructos tubulos, quod id temporis reddebatur, lotio *N. Tulp. obſerv. Med. lib. 2. cap. 19.*

IX.

Accedo jam ad frigus æſtumve hypochondriorum, quibus, ac ſi febre corriperentur intermittente, urgeri aliqvando *Magnus Sylvius ſæpius citato tractatu* aſſerit, proq; febris intermittentis ſpecie leviori omnino haberi vult. Nec aſſerere dubito in parte quadam hypochondriorum ortam eſſe inflammationem, & placet aſſertum *N. Highmor. in disſert. de affect. hypochond. p. 112.* quando ait, æſtum in hypochondriis & quaſi inflammatorium affectum, moleſto ardore & fervore interno in hypochondrio, nunc uno, præſertim ſiniſtro, nunc utroque ægros affligere, his enim poſitis æſtus atque frigoris phænomena nullo negotio deduci poterunt. Omnia quæ in abdomine continentur viſcera membranacea inveſtiuntur tunica, quæ pro omnium membranarum natura conſtantes valde habent poros & facilè mutari neſcios, quos poros dum ingrediuntur humores, quales habet noſter æger, craſſi, terreſtres anſam dant, ut in iis ſalini vel acidi ſiſtantur ac hæreant, qui cum illos accuratè non repleant poros, exigua tamen quæ relinqvunt interſtitiola plena eſſe debeant, eos trajicit æther & quidem in iis mæandrorum anguſtiis vix credibili velocitate, dumq; fibrillas concutit & exagitat, in mente excitat æſtus ideam, jam majorem jam minorem, prout modò memoratæ obſtructiones profundiores vel magis fuerint ſuperficiariæ. Eadem fulgurans quaſi materia, cum copioſa ſatis in vicinia habet ſanguifera vaſa, mixturam ſanguinis in iis contenti turbat & ſub initium fermentationibus quaſi ſuffocatis facit, ut ab humoribus fibrillæ minus concutiantur, propter ſuppreſſum ſan-

guinis motum,quod frigoris in mente format ideam, eo majorem intenſioremve quanto major illarum partium fuerit quies. Nec hæc continua ſunt, ſed interpolatis invadunt vicibus,quod fortuitum quid prorſus ſit talis obſtructio, & à minimis dependeat circumſtantiis, nec illæ obſtructiones ſint profundæ,ſed tantummodo fiant in ſuperficie viſcerum, ut adeò eadem rurſus facilitate obſtructæ partes deobſtrui poſſint,unde caloris frigorisve orietur viciſſitudo,adeò ut mirum jam non ſit æſtum hypochondriorum intenſum frigus quandoque præceſſiſſe.

X.

Alvus adſtricta cum murmuribus & rugitibus inteſtinorum, & hæc omnia cum præcordiorum anxietatibus tantam habent affinitatem, ut hanc illis hic annectere ſatius eſſe duxerim,qvam hanc peculiari theſi juxta hiſtoriæ ſeriem explanatam dare. Quæ omnia ſine difficultate expediemus,ſi recordemur illorum quæ Theſ. V. dicta ſunt,melancholico nempe ſanguini varios admiſtos eſſe humores,quorum auſteritatem hæc arguunt phænomena, obſervatum id reperies à diligenti obſervatore *Th. Sydenham in ſæpius citatâ Diſſertatione* quando ſcribit. *Quin & omnibus tam hyſtericis quàm hypochondriacis, quibus ſcilicet malum jam inolevit,id accidit,ut flatus quandoq; nidoroſos è ventriculo emittant,quoties aliquid comederint,licet moderatè tantum & pro ratione appetitus, tum etiam aliquando acidum eructent,acetum ſapore referens, quoties in os adſcenderit.* Acido-auſteri humores à ſanguine in ventriculi depoſiti tunicas,dum poris illius impinguntur adſtringunt & pro auſterorum natura contrahunt,& illam præcordiorum conſtrictionem anxietatem dicere ſolemus. Nec diſpar ratio eſt illorum quæ in inteſtinis aguntur,tunicarum enim obſtructis tubulis humorum qui interiora

illo-

illorum lubricare debebant, impeditur affluxus & cellulæ illorum anguſtantur, unde non ſolum non facilè excrementa deſcendunt,ſed deſcenſura retinentur,alvo pertinaciter adſtricta quicquid adhuc humidi in excrementis eſt à corporis calore exhalatur, illaq; dura fiunt. Arteriarum pori, fotusque circumjacentium partium ſine intermisſione vaporoſos ſuppeditant humores,qui ſub forma vaporis per viſcera feruntur, ſed in inteſtinâ depoſiti propter poros tubulosve adſtrictos & obſtructos egredi neſciunt,ſed coarctati illa diſtendunt, juxtaque illorum longitudinem lati,rugitibus & murmuribus ſe produnt & ἐγγαστρίμυθοι appellantur, & ſic clarum puto cur noſtri hypochondriaci inteſtina murmurent & rugiant.

XI.

Tumidus ſe offert lien,qui,veterum ſecutus placita, peculiarem hypochondriacæ conſtitueret ſpeciem,ſpleneticam dictam, ſi magis auctoritatibus quam rationibus moverer, tot illi enumerabant ſpecies quot partes primariò affectas videbant. Numerabant ſcilicet meſentericam, ſtomachicam, epaticam, ſpleneticam, cardiacam, hyſtericam, hæmorrhoidalem, phantaſticam, ſub qua ultima reliquæ,ceu ſpecies ſub ſuo genere,meritò continerentur. Non enim putandum eſt, quaſi hujus mali cauſa in tali aliquo viſcere contineatur, ſed ſaltem illud viſcus propter peculiares quasdam circumſtantias à ſanguine magis affici quam reliqua tenendum eſt, quod infortunium in noſtro ægro incurrit lien, & ille quidem utplurimum affici ſolet,ut hunc affectum germani die Miltz-Kranckheit appellare ſoleant. Ratione conformationis præ reliquis viſceribus facilius affici debet. Eſt enim lienis corpus totum membranarum congeries in cellulas & concamerationes efformata ſeu distincta, quæ cellulæ

figuram & magnitudinem irregularem habent, prout ſitus & capacitas exigunt, & mutuam communionem habent in ampli trunci latera, ut jam reliqua taceam, mediis foraminibus, quibus tanquam ſtigmatibus pervia eſt venoſa tunica, quodque hic peculiariter notandum, has venas nec comites habere arterias, nec nervorum propagines, cum ubique in cæteris animalis partibus ferè ſemper arteriarum, & venarum, quin & nervorum hiatus & productiones conſocientur ita differente *M. Malpighio de ſtruct. viſcerum de liene cap. 3. & 4.* Quid jam conceptu facilius, quam quod craſſi humores è ſanguine in cellulas depoſiti in iis facilius hæreant, quod per illa ſtigmata pars eorum venas ſubingredi debeat, quàm in aliis viſceribus, adeoque præ illis lien in hoc morbo intumeſcat. Non jam recenſebo cauſas quæ his in liene hærentibus humoribus fermentationem inducere poſſunt, ſed quales quales illæ ſint, toties quoties id fiat dilatis ſingulis cellulis mirè lien turgere debet. Meaq; facio verba *Th. Williſii de* „*morb. convulſ. c. 11. p. 123.* Dum hæc perpendo, quod olim de „lienis uſu annotaveram, longè probabilius videtur, quod „nimirum à ſanguine per arterias advecto portio quædam „fæculentior in hoc viſcere deponatur, quæ illic velut di„geſtione exaltata, & in fermenti naturam evecta, denuò „ſanguini per venas refluò committatur, quæ ipſum ζυμώσει „quadam inſpiret, atque circa πνευματώσιν ejus idem præ„ſtat, quod fermentum noſtrum maſſæ farinaceæ com„miſtum. Nam ſicuti panis incocti portio quædam ad „auſteritatem ſervata iſtam indolem aſſequitur, ut panes „alios fermentet, eorumque particulas alias ſegnes in mo„tum vindicet; ita videtur quod ſanguis in liene recondi„tus, ibidemq; velut ſtagnatione aceſcens, fermenti naturam „induat, quo quidem reliqua cruoris maſſa, aliique forſan

humo-

humores, tanquam ſpiritualiſati, in motum vividiorem, actuentur. Et cum œconomia animalis dicat ſingulis reſpirationib9 modo attolli, modo complanari diaphragma, cõplanari verò nequeat quin abdominis viſcera detrudantur, ſtatim apparet, cur liene mirè tumido, utpote propter molem cedere neſcio, difficillimè reſpiret. Ut jam taceam reliquorum viſcerum & muſculorum obſtructiones & ſpirituum penuriam pariter ſuam conferre ſymbolam.

XII.

Symtoma ſunt vigiliæ moleſtæ hypochondriacis familiarisſimum, quod tamen eôdem omnes non affligit modô. *Inprimis verò vigiliæ,* inqvit, *D. Sennert. lib. III. Med. pract. p. 5. S. 1. c. 4. poſt mediam noctem pleroſq; moleſtare ſolent. Etſi enim poſt cœnam ad mediam noctem aut horam primam noctis ſatis benè dormiunt, tamen poſtea evigilant, & alii quidem duabus vel tribus horis vigilant & demum manè circa horam tertiam vel qvartam iterum dormire incipiunt, alii verò planè iterum dormire non posſunt.* Et qvomodo vigiliæ, hiſce morbi procellis excarnificato amœnæ esſe qveant non video. Spasmodicæ convulſiones, præcordiorum anxietates, moleſtæ cordis palpitationes, frigoris & caloris hypochondriorum vicisſitudo, &c. illas omnino moleſtas reddunt, ſi nullâ aliâ de cauſâ, ideò tamen qvod ægrum in ſomnum proclivem continuò exſuſcitent, & dirè torqveant. Continuus metus, profunda triſtitia angunt & nocent, & ferè miſeras faciunt vigilias, dum ad ſomnum proclive corpus ſine reqvie exſuſcitant, non vigilat igitur, ſed angitur & contriſtatur, ſeu ut verius dicam vigilando angitur & metuendo vigilat, ô miſeras ô verè moleſtas vigilias!

XIII.

Vigilias nequaquam pacatior excipit ſomnus, qui

quies ſine requie eſt, in illo turbarum plena ſunt omnia, qvot carnifices vigilantem cruciant, tot furiæ qvieſcentem exagitant. Nec morbi conditio aliud patitur, omnium perceptorum cerebro impresſa ſervari veſtigia œconomia docet animalis, quæ quo ſæpius aperiuntur eo illa fiunt exſtantiora & profundiora, ut majori poſtea aperiantur facilitate, & cum aperiuntur, ex lege conjunctionis, mens illas res, quarum ſunt veſtigia, iterum percipit. Sopitum quando ægri noſtri corpus eſt, ſeu qvod eodem redit, cum ob aliqvalem ſpirituum defectum ſubſidere unà cum ventriculis nervorum tubuli, cum maſſa ſangvinea craſſa & terreſtris ſit, pauci illi, qui durante ſomno excernuntur ſpiritus crasſiusculi ſunt, qui cum continuò in ſuo motu perſeverant impingunt in ventriculorum latera, illaq; reſerant veſtigia, qvæ præ reliqvis apertu ſunt faciliora, quod dum mens percipit ex conſvetudine judicat à ſimilibus illa denuò reſerari objectis, quod tunc temporis nulla habeat data, ex quibus à cauſa interna id provenire concludat. Cumq; ſine ordine ullo, ſed fortè fortuna jam ex his jam ex illis tales erumpant particulæ poris, quæ ſine diſcrimine modo hæc modo illa aperiunt veſtigia, diverſisſimæ res menti repræſentantur, qvas malè cohærentes, dum illas ſeriatim connectit, ludicra fiunt inſomnia, & ſi qvorundam objectorum notæ, vel cum quadam animi pasſione, vel aliam ob cauſam & profundæ & familiares fuerint, illæ præ reliquis aperiuntur, hinc

Navita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, paſtor oves.

Nero Cæſar nunquam ſomniare ſolitus dicitur, niſi poſt Matrem nterfectam, tunc trahi ſe ab Octavia uxore in arctisſimas tenebras, pennatarum formicarum multitudine

dine oppleri, â ſimulacris gentium ad Pompeji theatrum dedicatarum circumiri, arceriq; progresſu per quietem, Svetonio teſte, vidit. Miltiadis trophæa Themiſtocli ſomnum adimebant. Tantus erat Marcelli cum Annibale dimicandi fervor, ut in ſomnis ſingulari certamine ſæpe cum eo congrederetur. Eo alludit *Seneca in Octavia*

Qvæcunq; mentis agitat infeſtus vigor:
Ea per qvietem ſacer, & arcanus refert
Veloxq; ſenſus.

Hæc ratio fuit moris ejus qui obtinuit in quodam Thebaidis monaſterio, ut, quoties aliqua ſororum minùs pudica ſomnia habuisſet, abbatisſæ confiteretur, & cinere ſtratis inſperſo pœnitentiam ageret. *Sabellicus lib. 2. cap. 3.* Ad has naturales ſomniorum cauſas reſpexere conjectores, apud qvos receptum fuit, ut quæ poſt vina & cibos, quæve repetito ſomno eveniebant inſomnia, quæve fiebant, cum folia ex arboribus decidebant, ea plerumq; vana exiſtimari. *Alex. ab Alexandro in Genialium dierum lib. 3. cap. 26.* Qvid igitur miri eſt, qvod noſter æger, cujus cerebro pasſiones metus & triſtitiæ tam vehementes & frequentes profunda & familiaria admodum impresſerunt veſtigia, qvæ tempore ſomni à particulis crasſi ſangvinis crasſioribus, aperiri mira facilitate potuerunt, turbulentis inſomniis fuerit obnoxius.

XIV.

Qvibus oſtenſis conceptu facilè eſt, cur tanqvam furiis actus ſæpe è lecto proſiliat, reddit enim eadem nocturna qvies, quæ interdiu triſtitiam vel metum ipſi incutiebant, ſtructura autem noſtri corporis talis eſt, ut præterquam quod hi ſpirituum motus in anima noſtra perceptiones varias excitent, etiam absq; illa efficiant ut ſpiritus potius hos quàm alios muſculos ingrediantur, & mem-

& membra paſſionibus iſtis congruè moveant, quod ingenioſè more ſuo exprimit *Illuſtr. Renat. des Cartes de paſſ. part. 1. §. 16. Deniq; notandum eſt, machinam noſtri corporis ita conſtructam eſſe, ut omnes mutationes, quæ accidunt motibus ſpirituum, efficere poſſint, ut aperiant qvosdam poros cerebri magis quàm alios; & reciprocè, ut cum aliqvis ex his poris paulo magis vel minus ſolito eſt apertus per actionem nervorum, qvi ſenſibus inſerviunt, hoc mutet aliqvid in motu ſpirituum, & efficiat ut deducantur in muſculos, qui inſerviunt movendo corpori, eodem modo quo ordinario movetur occaſione talis actionis. Ita ut omnes motus, qui nobis eveniunt, voluntate noſtra nihil ad eos conferente (ut ſæpe evenit nos reſpirare, ambulare, & deniq; omnes actiones facere, quæ nobis cum beſtiis communes ſunt) non aliunde pendeant, quàm à conformatione noſtrorum membrorum & curſu qvem ſpiritus excitati per calorem cordis naturaliter ſeqvuntur in cerebro, in nervis & in muſculis: Eodem modo qvo motus automati producitur ſola virtute manuclæ & figura ſuarum rotularum.* Cum igitur animæ occaſione fluxus ſpirituum ſubitaneum & inopinatum repræſentetur periculum, illa dum omnes ſuas explicat vires, ut tam præſentem vitet perniciem, aut cum malum illi repræſentatur ut ſuum, vinculis quaſi cor coarctatur, quæ omnia illam reddunt anxiam, ut incolumitati corporis proſpectura & pericula vel mala averſura quid agat neſcia, lymphaticus diſcurrat æger.

XV.

Tempore ſomni propter pauciores ſpiritus omnium partium ſubſident fibrillæ & tubulos anguſtant, eo tamen non obſtante, cum propter continuatas ſangvinis fermentationes, ex poris arteriarum craſſiuſculæ egrediantur particulæ, quæ ex anguſtiis tubulorum eluctare nequeunt,

unt in illis hærent, & varias pariunt obſtructiones, ita ut humores ordinariò circulantes dum ſubſiſtunt, pondere ſuo dolorem faciant gravativum. Qvale quid à crapula patiuntur heſterna nonnulli, cum ſpirituoſi liquores ebullire faciunt ſangvinem, ut ea occaſione craſſiuſculæ particulæ vi ex arteriarum poris extrudantur, quæ fermentationibus imminutis crapulâ diſcuſsâ ſtimulo deſtitutæ in cerebri tubulis, ceu omnium tenerrimis, hærent & caput grave faciunt; quam ob pridianum vini potum ægritudinem repetita ſed modica crapula diſcutiendum Germanorum jubet proverbium, Man ſolle von deſſelben Hundes Haare wieder drauff legen/ nec certè ſine fundamento, iterata enim illa fermentatio hærentes extrudit particulas, & cum nimia non eſt, novas non cauſatur obſtructiones, quo collimat *Schola Salernitana* ſcribens:

Si nocturna tibi noceat potatio vini,
Hoc tu mane bibas iterum, & fuerit medicina.

Eædem obſtructiones in tubulis nervorum muſculorumve factæ non niſi ægrè ſpiritibus animalibus tranſitum concedunt, qui tardiori ſuo influxu debiliter & cum labore movent membra, unde à ſomno corpus laſſum eſt, donec auctis fermentationibus, & à corporis motu diſcuſſis obſtructionibus, iidem ſpiritus denuò liberè influant, ut ita corpus ſolitâ moveatur agilitate & capitis ceſſet gravitas.

XVI.

Veſtigiorum occaſione objectorum cerebro à ſpiritibus impreſſorum Theſ. XIII. meminimus, non igitur in alio conſiſtet memoria, quam in facilitate, quam pori, qui jam antea per actionem objectorum fuerunt aperti, aut aliam quamcumq; cauſam habent, ad ſe denuò rurſus aperiendos, ut ideæ, quæ aliquando in mente earum

interventu productæ fuerunt, iterum formari poſſint, longo poſt tempore, quanquam objecta, ad quæ referuntur, præſentia non ſint, docentibus R des Cartes *de homine part*. 4. & L de la Forge *de mente humana cap*. 18. Quæ talia veſtigia obliterant, memoriam delent, unde optimè C. *Plinius ſecundus lib*. 7. c. 24. *Nec aliud eſt æquè fragile in homine*, de memoria loquitur, *morborum & caſus injurias, atq; etiam metus ſentiens, alias particulatim, alias univerſa. Ictus lapide oblitus eſt literas tantum: ex præalto tecto lapſus, matris & affinium propinquorum cepit oblivionem: Alius ægrotus ſervorum etiam: ſui verò nominis Meſſala Corvinus orator*. Georgius Trapezuntius, Franciſcus Barbarus Venetus, Orbilius Pupillus Beneventanus, in ſenectute literarum obliti, famulus apud Tulpium, à ſupino in occipitium lapſu, non meminit deinceps nominis ſui, nedum domus è qua veniſſet, aut qvò contenderet delaturus, quas manu etiamnum contineret, literas, *lib*. 4. *cap*. 14. Sed non opus exemplis eſſe reor, namque ægritudo noſtro ægro ademit memoriam, quod craſſiores è ſanguine extruſæ particulæ, continuò ſuo incurſu veſtigia rerum immutaverint partim, partim deleverint, ut ab iisdem denuò, quas antea formaverant, in mente excitari nequeant ideæ; veſtigia enim illa à curſu ſpirituum animalium inter fibras cerebri relicta quoque determinare poterant eos, ut ſecunda vice per eosdem poros egrederentur eadem qua prima vice ratione, ut eadem ſpecies ſuper glandula de novo reproducatur, quæ non amplius reperiuntur, unde omnem ferè perdidit memoriam.

XVII.

Infeſti corporis inquilini, quos hactenus recenſuimus, dum corpori ruinam minitabantur atrociore truculentia in animum inſurgebant, ut propter hujus angores

& cor-

& corporis ægritudines verè miſer fieret homo, propria namque melancholiæ hypochondriacæ & diagnoſtica ſigna unanimi medicorum conſenſu ſunt metus & triſtitia, ſed ſine manifeſta cauſa. Horum rationes daturus, res flagitaret, ut affectuum naturam penitius introſpicerem, quo eos, eo, quem hactenus in his Theſibus ſervavi, ordine, hoc eſt clarè & diſtinctè explanarem, ſed cum illud opus ſit à tot ſeculis actum, nec tamen confectum, harum pagellarum anguſtias excederet. Id niſi peregit, egit certè Illuſtris Ren:des Cartes, *in ſuo ſubtilisſimi ingenii fœtu, incomparabili videlicet de pasſionibus animi tractatu*, è quo nonnulla noſtro ſcopo inſervientia mutuabimur. Oſtendit in illo animæ paſſiones eſſe perceptiones, aut ſenſus aut commotiones animæ quæ ad eam ſpeciatim referuntur, quæq; producuntur, conſervantur & corroborantur, per aliquem motum ſpirituum & ſingulis animæ pasſionibus peculiarem ſpirituum junctum eſſe influxum mechanicum prorſus, qui dilationi vel contractioni orificiorum cordis, aut impellendo variè ad ipſum ſanguini, qui in aliis partibus eſt, aut quocunque modo fovendo eidem paſſioni inſerviat. In triſtitia verò cum pulſus ſit debilis & lentus, & quaſi vincula ſentiantur circa cor, quæ illud coarctant, ac ſtiriæ quæ illud congelant, & totum corpus fiat frigidum, facilè intelligitur, in illa cordis orificia valde contrahi nec ſanguinem valde agitari, & cum ex alibi dictis pateat, propter arctam corporis & animæ conjunctionem fieri, ut cum ſemel quandam corpoream actionem cogitationi alicui junximus, altera deinceps ſe non offerat, quin ſe pariter altera exhibeat, cogitandũ eſt aliquando ſub initium noſtræ vitæ, corpus opus habuiſſe nutrimento, unde anima primitus contriſtata fuit, ſeu languorem habuit ingratum ex defectu vel malo quod

impreſſiones cerebri ipſi repræſentabant ut ſuum, & hinc factum eſſe, ut qvia cordis ventriculi valde paucum recipiebant ſanguinem, ſe contraxerint, unde ortum ut talem languorem ingratum ventriculorum cordis contractio ſequatur. Hoc modo intellectus *Williſius Pathol. part. 1 cap. 11. In mœſtitia inprimis inquiens, animæ pars flammea ſeu vitalis, quoad ambitum ſuum coarctatur & intra brevius ſpatium coercetur, dein conſequenter pars animalis, ſive lucida ſphæram ſuam contrahit, ac minus vigoratur. In timore autem utraque ſubitò reprimitur, & quaſi nutare, atque intra minima ſpatia ſe continere cogitur: in utraque paſſione ſanguis non vegete, & cum pleno incendio circulatur, & efflagrat, verum circa præcordia aggeri, & reſtagnare aptus, ibi gravamen, aut deliquium ciet.* totus in noſtram abit ſententiam. Et quemadmodum cœlo ſolito ſereniore exiſtente ſani hilaritate quadam, à motu ſpirituum in cerebro excitato, perfunduntur, vel illo exiſtente nubilo, contriſtantur; Quidni ægri noſtri terreſtrior ſanguis ſegniores extrudens ſpiritus, qvi impreſſiones ſuas facient in cerebro absq; animæ adjumento, languorem excitabit ingratũ: cumq; tam diſtinctè nequeat obſervare, unde procedat, ſe triſtẽ ſentiet mens ſine manifeſta cauſa: hæc paſſio vice verſâ ſerrabit cor ſangvinemq; quaſi congelabit, & cauſa majoris erit languoris, adeò ut effectus cauſa & cauſa fiat effectus, auctaq; triſtitia triſtiſſimum homo ſit ſpectaculum.

XVIII.

Fidæ mœroris pediſſequæ, lachrymas volo, ægri noſtri irrigant oculos, quod quamvis in maribus rarius obvenit, illos tamen fletui ex nulla περιφάσει quandoq; obnoxios reperiri annotat *Th. Sydenh. Diſſ. epiſt. ad Guil. Cole pag. 463. Accerſebar aliquando ad virum tam ingenio quàm genere nobilem, qui non niſi paucis diebus à febre convaluerat, alterius Medici conſilio uſus, qui & ſanguinem detraxerat*

traxerat, & pharmacum catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi veſtitum conſpexeram, & de rebus quibuslibet cum judicio diſſerentem audieram, rogabam quorſum me conveniret; reſpondit familiaris quidam ejus, modo expectarem pauliſper, res ipſa loqueretur; conſidens itaq; & ſermones cum ægro trahens mox obſervavi labrum inferius pendulum protrudi, cum motitatione crebra (uti ſolent infantes moroſiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas ſolvi lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac ſuſpiriis tantum non convulſivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò poſt detumuit prorſus. Cum humor guttatim ex oculis effluens in genas deſtillat, lachrymæ dicuntur, quod non fit, niſi vel læſo oculo, vel paſſione quadam commoto ſanguine, arguiturq; plures in oculi vicinas partes deponi humores quam ut eodem tempore reſorberi qveant; quod cum triſtitia non cohærere videtur, cum illa ſangvinem refrigeret porosq; contrahat, quo ipſo impeditur copioſior humorum depoſitio & depoſitorum effluxus, unde etiam obſervamus profundam triſtitiam lachrymarum eſſe expertem, nec triſtes continuò ſed per intervalla lachrymari. ex quibus concludere licet, ſolam triſtitiam nullo alio affectu, qvi ſangvinem commoveat ſtipatam, lachrymas non protrudere; illam hic tali affectu comitari gemitus & ſuſpiria indicio ſunt. Amor vel cupiditas in noſtro ægro dum contriſtatur id agant, vel alia quæcunq; cauſa eodem tempore ſangvinem agitet vehementius, vi vehementioris motus plures extrudentur humores, quàm ut illos meatus, refluxui deſtinati, à triſtitia contracti reſorberi poſſint. Hæ lachrymationum ſalivæ ex oculis delabuntur, quod numeroſiſſima peculiarium ductuum oſtia oculi globum reſpicientia, de

quibus videri poteſt *H. Meibomii de vaſis palpebrarum novis ad J. Langelottum epiſtola*, hic plures, quàm in partes alias, exonerent humores, quos oculorum motus continuò expellit, ſicq; æger noſter in lachrymas ſolvitur, & per intervalla totos quandoq; plorat dies.

XIX.

Præſentis mali, tanqvam ad nos ſpectantis, conſideratio triſtitiam parit, & cum noſter æger ſine manifeſta cauſa contriſtetur, in conſideratione præſentis mali, ſed ſibi incogniti, dum illud ceu ad ſe ſpectans conſiderat, viciſſim totus hæret, ac qvatenus illud proximè eventurum conſiderat, metuit, ut hoc in caſu triſtitiæ ſoboles metus ſit. Efficit verò manifeſtæ cauſæ ignorantia, ut illam externo cuidam objecto adſcribat, quæ cum ad unum omnia hic ſint innocentia, nulla alia ratio eſt cur potius huic quàm illi attribuatur, niſi cum quodpiam mentem præ reliqvis ad ſui rapit attentionem, tunc ea ex conſvetudine hoc illius cauſam judicat, ita ut hujus recordari non poſſit, qvin oppidò metuat, imò licet mens ex aliis edocta circumſtantiis certa ſit, nihil ſibi ab illa re periculi fore, qvia tamen hujus ideæ paſſionem metus ſemel junxit, illa ſubſeqvente tempore vel nunqvam vel difficillimè ſejunget. Et utplurimum videbis verum eſſe id qvod dicit *Joh. Fernelius de partium morbis & ſympt. l. 5. c. 2. p. 269.* qvalis nimirum maximè olim fuerit ægri intenta cogitatio, aut qvalis vitæ conditio, talis ſeſe repræſentat melancholica deliratio, imò & variæ melancholicorum delirationes. Ex relatione *Dni. Præſidis* teneo, cujus præ manibus habeo hiſtoriã, ægrum ſacra ſynaxi ex more uſurum in ſuburbio cũ contubernali pernoctaſſe; nec obſtante, qvod intimè ſibi conſcius eſſet fidum eſſe ſodalem, ſe tota nocte ne ab illo obtruncaretur,

retur metuiſſe, qvod ut præcaveret, neq; imparatus inveniretur continuò illius togæ extremũ dextra manu cõtinuiſſe & licet omni modo fuerit anniſus hunc vanũ excutere metum, fruſtra tamẽ omnem ipſius fuiſse conatum, & ſe ingratiis metuiſse. *Melancholicorum proprium eſt*, inqvit *Th. Barth. hiſt. anat. cent. 1. obſ. 79. non timenda timere, & fingere, quæ nec picta unqvam ſunt, nec ſcripta.* Melancholicumq; eſt ſignum ſi metus & mœſtitia longo tempore perſeverent. *Hippocr. ſect. 6. aphor. 23.* Qvæ omnia cum ex dictis dependeant cauſis, nihil tam abſurdum & ineptum erit, quod non Melancholici ſibi imaginentur, ut omnes illorum ſtultas imaginationes comprehendere velle ſit actum agere. Omnium loco ſit faſtidium Melancholicum *Jac. Seidelii obſ. ad Th. Barthol. miſſarum 2. Singulari qvadam melancholiæ ſpecie Gryphiswaldiæ Pomeranorum multos annos detenta eſt honeſta quædam & primariæ familiæ Matrona, qvæ anno ætatis viceſimo marito ſuo nupta, trigeſimum nunc annum cum eo vitam in conjugio ſterili agit. Hæc mente qvidem integra & vegeta eſt, nec qvidpiam à ratione alienum loquitur, veruntamen averſatur ea quæ averſari non debebat & vitioſam ad cibos, potus, homines, veſtimenta & cæteras res offenſionem atq; faſtidium obtinet, propterea faſtidium melancholicum aptiſſimè dici poſſe arbitror. Senſit primum faſtidium hoc paucis annis poſt contractum cum marito ſuo matrimonium, ut nec undelibet allatis, nec à quibusvis hominibus, vel in qvibusvis vaſis præparatis cibis aut potionibus frui poſſet, & ſi aliquando ad convivium ab amicis apparatum invitaretur, panem carnes & reliqvos cibos prius undiquaq; circumcideret, qvam eos ori admoveret, nec communi cum marito nedum cæteris cantharo uteretur. Ante annos verò circiter ſedecim, puella cum qua illi ſumma amicitiæ neceſſitudo & cum qua ſangvinis conjunctio domeſticusq; uſus & conſue-*

conſvetudo fuit epileptica convulſione correpta eſt. Ejus paroxyſmi terrore faſtidium hoc adeo auctum eſt; nam ab eo tempore ſolum maritum ſuum ejusq; ex fratre nepotem in ædes ſuas admiſit, cæteros omnes, tam exteros, quam domeſticos & cognatos excludit, quod ipſos in epilepticorum familiaritate verſatos eſſe ſuſpicetur. Sed nec maritus qvosvis homines niſi ipſa volente & conſentiente appellare audet. Ad hæc omnis fere generis cibos ac potus ab eo temporis ſpatio aversatur, eosq; vel ab epilepticis vel epilepticorum conſuetudine utentibus attrectatos eſſe veretur. Aliqvot annis ſolo pane à certo quodam piſtore empto, cibi, & ſola aqua ex certo quodam puteo hauſta, potus loco uſa eſt, poſtea utrisq; tam pane qvam aqva illi ſuſpectis redditis, jam biennio ſolo lacte ex propria vacca, quam ejus rei cauſa domi ſuæ alit, nec cæterorum pecorum gregi adjungi ſinit, mulcto victitarit. Eadem qvoq; de cauſa multis jam annis ab uſu Cœnæ Dominicæ abſtinuit. Adhæc veſtes interim non mutavit, quæ cum quotidiano uſu jam prorſus attritæ & dilaceratæ ſint, in publicum qvod ante hac facere ſolita eſt prodire non audet, nec novas ſibi parari vult, qvod omnes ſartores, ſutores, pelliones & cæteros opifices de epilepſia, vel epilepticorum familiaritate ſuſpectos habeat. Deniq; ex omni ſua ſupellectile ampliſſima nihil præter unicum cantharum & lectulum in uſum adhibet. Et lectum quidem cum marito communem habet, cantharum verò ex qvo conſvetum ſuum lac haurit, & veſtes ſuas nec maritum nec alium quenquam contingere patitur. Commiſeratione profecto dignus caſus, quod optima illa Matrona in ſumma rerum omnium abundantia nullis propemodum eſcis vel potionibus famem ſitimve depellere, nec neceſſariis veſtimentis corpus tegere, nec aqva ſordes vel corporis vel veſtium abluere poſſit, ſed miſeram in ſolitudine ſqualore & immundicie vitam traducere cogatur.

XX. In

XX.

In omnibus paſſionibus fit, qvod ſpiritus in cerebro contenti in nervos influant, orificia cordis dilatent vel contrahant, ſangvinem aliarum partium variè ad illud impellant, aut quovis alio modo ſangvinem afficiant, exindeſoritur tanta pulſuum varietas, qvavis paſſione peculiarem ſibi vendicante. Dulcis pectoris in amore calor mutatur ab odio in aſperum & pungentem intermixto frigore; gratus per univerſas corporis partes in lætitia diffuſus calor, totus à triſtitia abit in frigiditatem, & quæ paſſio agitat cor violentius cupiditate? Irâ ſi commoveatur æger acerbè lugebit. *Ira enim eſt*, inquit Philoſophus *de paſſion. part 3. § 199. ſpecies odii aut averſionis, quam habemus erga eos qui aliquod malum fecerunt; aut qui conati ſunt nocere, non indifferenter quibusvis, ſed ſpeciatim nobis. Atq; ſic idem continet quod indignatio, & hoc amplius quod fundamentum habeat in actione quæ nos ſpectat, & cujus ulciſcendæ cupiditate tenemur. Hæc enim cupiditas illam ferè ſemper comitatur, ac directè opponitur gratitudini, ut indignatio favori. Verum incomparabiliter vehementior eſt aliis hiſce tribus affectibus, quia cupiditas repellendi res noxias & ſeſe ulciſcendi eſt omnium urgentisſimum. Hæcq; cupiditas juncta amori ſui ipſius, iræ ſuppeditat omnem ſanguinis agitationem quam animoſitas & audacia efficere poſſunt. Et odium efficit, ut hanc agitationem ſucipiat præcipuè ſanguis bilioſus, qui ex liene venit, & ex parvis venis jecoris, & ingreditur in cor, in quo propter ſuam copiam & naturam bilis, quam admixtam habet, excitat calorem longè aſperiorem & ferventiorem eo qui poteſt excitari ab amore aut lætitia.* Hac paſſione concusſus ægri noſtri terreſtris ſangvis efferatur penitus, qui antea non niſi cum labore commovebatur, ſemel commotus, ferocit, quo impulſu cum impetu egredien-

tes craſſiores ſpiritus, dum in ſuo ſtatu eſſe perſeverant, in conarium undique irruunt;ſingulæ verò paſſiones cum excitent in mente ideas, & illæ hic in tanta copia & tam notabiles fiant, anima obſtupeſcit,nec corpori proſpicit, ablata omni reſiſtendi totidem quaſi malis facultate, qvibus detenta mens ad peculiares non attendit motus nervorum, nec ſpirituum diſtributioni vacat vel vacare poteſt,ſeu functiones ceſſant animales, & homo extra ſe poſitus ecſtaſin patitur. Ceſſante pedetentim ſanguinis impètu, particulæ,nec tam multæ,nec adeò vehementer motæ,ê plexu choroideo in ventriculos deponuntur, nec tot & tam notabiles illarum ictus excipit conarium, ſed illis imminutis incipit illos paulatim advertere mens, qui cum ſint plures & valde inordinati,variæ & confuſæ menti offeruntur res,quas cum judicando connectit,fando prolatura in muſculos,linguæ motui deſtinatos,ſpiritus determinat, quorum determinationem impetuoſi eludunt ſpiritus,ut potius in muſculorum, quibus deſtinabantur, antagoniſtas influant, atq; ita loco diſtincti ſermonis inconditum fit murmur. Durante etiam hoc paroxyſmo ſolito craſſiores ex poris extruſæ,& in capillaria faciei vaſa adactæ, particulæ pallore ſqualidam faciunt. Non recordatur actorum,qvod cerebro impreſſæ notæ in paroxyſmo modo aperiantur,modo oblicerentur, & mera illarum ſit confuſio,ut ſibi reſtituta mens,ſepoſita conſternatione, illa relegere nequeat ad qvæ non attendit, ſed obſtupuit. Nolim tamen putes B. L. iram ſolummodo tam truculenter ſævire,paris aliæ paſſiones ſunt atrocitatis, iræ eo fine mentionem feci,ut ratiocinia mea cohærere conſtet, vidit eadem *Dnus. Præſes* in hoc ægro à metu oriunda phænomena. Venæ ſectionem æger perſvaſus admittere conſtituerat, quam adeò horrebat, ut noctem præcedentem tradu-

traduxerit inſomnem, vena modo ſecta protinus labiis palleſcentibus concidit, & ex longo intervallo, multo labore vix aliquantisper ſibi reſtitutus, primum incondita murmurare, paulatim magis intelligi cœpit, quæ ex relatione ipſius contubernalis fuére, quæ eodem manè in inſtitutionum collegio prælecta fuerant, tandemque ſibi redditus ubinam gentium & locorum fuiſſet interrogavit. Et obſervationes docebunt ab aliis animi pathematibus idem fieri poſſe. Exemplo viri valde verecundi, qui cum extra urbem in paſcuis ventris ſaburram deponere coactus esſet, & forte fortuna à duobus viris per viam tranſeuntibus à longè videretur, rubore confuſus ſtatim delirare cœpit, id docet *P. Foreſt. lib. 10. obſ. 12.* Nec mihi jam tantum eſt otii, nec chartæ anguſtia permittit, ut ad omnes affectus huc facientes excurram, præfiſcine ſaltem dixerim, me ſimili facilitate illarum rationes daturum.

XXI.

Dolorum, quos quandoqve in oſſibus percipit, alia non eſt ratio, quam eorum qui in reliquis partibus oriuntur, imminente videlicet fibris periculo ruptionis à corpuſculis ad hoc aptis, qualia in hoc ægro reperiri Theſ. 15. diximus; quæ delata cum arteriis ad oſſium interiora nervis talem cauſantur moleſtiam, quæ ideam excitet doloris. „Oſſa enim è vaſis, quæ ſuſcipiunt, evidentiores ſunt „venæ, obſcuriores arteriæ, obſcurisſimi nervi. Hos tamen, „non ad externam tantum membranam ſe diffundere, ſed „in receſſus oſſium penetrare profundiores, dolor arguit; „quem non paucis in locis cum detecta chirurgiæ ſubjici„untur, manifeſtant. *Joh. Veslingius Syntagm. anat. c. 2.*

XXII.

Fœtor in rebus ipſis nullus eſt, ſed totus inde fit, quod effluviorum particulæ nervos olfactorios moveant, motu

menti ingrato, quem dum abominatur, illi fœtet, ut in phyſicorum ſcholis pervulgatæ famæ eſt. Fœtidus, qui animadvertitur, ſudor nos docet inteſtinum humorum motum fieri à particulis valde heterrogeneis, atque multum à naturali abludere ſtatu, & ita nos certiores redit illorum quæ ſupra de humorum varietate diximus. Ex imminuto medicamentis illo fœtore Medico colligere licet imminui morbum & declinare. Teſtatur ægri αὐτόγραφον ſe *11. Februarii 1682.* ex legibus artis depurata maſſa ſanguinea jam à *4. Novemb. 1681.* adſumto diaphoretico fœtentem exudaſſe ſudorem dum ſcribit: Darauff ſchwitzte ich zwar nur anderthalb Stunden/aber ſo hefftig als niemahls/ und hatte der Schweiß einen ſolchen durchdringenden Geſtanck daß man kaum bleiben konte. Quod nequaqvam, ſimili licet exhibito diaphoretico, octavo Martii, propter ſanguinem magis depuratum, fiebat.

XXIII.

Qvanqvam neqvaqvam eorum laudem Medicorum inſtitutum, qvi famæ ſuæ prodigi ob duorum grosſorum lucrum ex urinis vaticinantur, qvæ ex apportantibus artificio, honeſto viro indigno, vel expiſcantur, vel ex illorum geſtibus conjiciunt, nullus tamen eo inficias easdem, cognito morbo ægriq; conſtitutione, multum lucis Medico apportare poſſe. Varietatis urinæ hypochondriacorum meminimus Thes. 2. In qvodam, qvæ qvando ſtetit per noctem, in lixivialem ſalem congelaſcere cœperit, ut cultro ſcindi non potuerit, qvæq; aſellos ſiccos in aqva maceratos redoleverit, obſervatum legeſis *Eph. German. Dec. 1. ann. 1. obſ. 63.* & ad unum omnes, qvi de malo hypochondriaco commentati ſunt, hujus ferè meminere varietatis. Si renum ſubſtantiam conſideremus experientia fultus. *L. Bellinus de ſtructura Renum p. 70. Illam, qvam*

usq;

usq; dum parenchyma nuncuparunt, nihil aliud eſſe, quam canaliculorum & capillarium meatuum, per qvos urina in pelvim effluat, aggeriem. docet, per qvos ſi transcoletur urina tenuis & limpida, tunc indicio eſt, uti reliqvas partes, ita etiam illos eſſe craſſis humoribus oppeſſulatos, ut ſolæ aqveæ & flexiles tranſcolari potuerint, adeoq; ſe peſſimè habere hominem, ut vi paſſionum, vel alias ob cauſas in mæandrorum anguſtias adactæ particulæ obſtructiones pepererint, & multorum ſuperius memoratorum ſymtomatum exſtiterint cauſa. Qui canaliculi, ſi fuerint patuli, non impediunt, qvo minus ſerum illos, qvi in ſangvine abundant humores, in copia ſecum educat, eſt verò in hypochondriacis tot humorum colluvies & tanta affectuum vis, ut modo hi, modo illi, promtius cum ſero à ſangvine ſecedant, qvæ pro varia proportione ad invicem tanta in urinis ludunt varietate, de qva *F. de le Boe Sylvius prax, med. append. tract. 7. §. 31. Urina obſervatur planè varia, nunc pauca nunc multa, nunc tenuis nunc craſſa, nunc albicans vel aqvea, nunc rubicunda nunc nigricans: In qua plerumq; ſubſident arenulæ rubicundæ tenuiores craſſioresve, laterum contuſorum farinæ non abſimiles, & nitentes. Nunc in fundo & parietibus ſubſidentes, nunc in ſuperficie innatantes, nunc per contenta omnia diſperſæ.* Nec urinæ colores magis mirabimur, cum chymia doceat diverſis liqvoribus confuſis varios produci colores & *Mercurialis lib. de urinis cap. 6.* clyſteres ex ſola ſapa factos urinas atras reddidiſſe obſervaverit, at qvam facilè eſt id in tanta fieri particularum heterrogenëitate. Qvanta affectuum in hoc paſſu vis ſit, quivis facilè animadvertit, qui ad illa quæ Th. 17. diximus, paulum attendit; Cum tamen pauca Th. 20. de iræ in hoc affectu efficacia dixerim, ejus ſpecimen quid in mutanda urina valeat, hic ſubnectam, habet id. *Thom. Sydenham.*

denham. diſſert. epiſt. ad Guilielm. Cole p. m. 462. Tertius jam agitur annus, à quo Nobilis quidam me ſibi Medicum volebat, qui colicam Hypochondriacam pati mihi videbatur, ad paſſionem iliacam ferè accedentem doloreq; & vomitu enormiori; qvo morbo diu multumq; fuerat vexatus, & tantum non fractus. Per omnem morbi decurſum ſedulus animadverti, qvod ubi peſſimè ſe habuerit, urina limpida & exors coloris ſemper fuerit, quando verò paulo melius, ad citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conſpexi quam tribus vicibus excreverat, in matulis totidem reſervatam, citrino colore præditam: lætus ipſe hilarisq; cibum ex εὐπέπτοις aliqvem jam adſumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu, in quo temporis articulo ſuperveniens quidam eousq; bilem commovebat, ut extemplò ægrotans matulam depoſceret, quam urinâ limpidiſſimâ cryſtallum colore æmulante, ferè implevit.

XXIV.

Solet hic morbus in initio facilius longè curari, & inveteratus non niſi ægerrimè, cum enim habitualis factus eſt ægrè admodum, aut vix omninò curatur, & licet lethalis eſſe non ſoleat, diuturnitate tamen moleſtus eſt, unde etiam flagelli & opprobrii medicorum nomen accepit, tumorq; lienis curationem fore difficillimam indicat. Qvæ omnia cùm in noſtro obtineant ægro, accedente diæta, non adeò regulari, accedentibus ſpasmis ferè univerſalibus, qui non niſi morbo hoc in peſſimum ſtatum evecto contingere ſolent, teſte *Th. Willis. de morb. convulſ. cap. 10. p. 102.* ægrè admodum aut vix omninò curabitur. Huic prognoſi reliqva in hiſtoria commemorata ſymtomata adſtipulantur. Cum tamen juvenis ſit, & omnem promittat diligentiam, arduum hoc opus omninò aggrediendum cenſeo, illudq; *Dn. Præſidem* ſat feliciter aggresſum mihi conſtat.

XXV.

Utcunque ſic explicato morbo, cujus cauſa omnia hactenus dicta ſunt cura aggredienda eſt,cum igitur ſanguis craſſus,terreſtris,capiti ferè mortuo analogus,hactenus culpatus fuerit, ille omnibus modis corrigendus erit incidentibus,attenuantibus,aliisve appropriatis medicamentis. Quæ cum minorem ſanguinis quantitatem multo facilius regere posſint, & ejus imminuta quantitate, ille ſæpius redeat ad cor,curam à ſanguinis emisſione exordiendam cenſeo,eamq; in progreſſu aliquoties omninò reiterarem. *Quod etſi plerosq; non docuiſſe,aliquos etiam improbaſſe ſciam, longâ tamen obſervatione innumeros hâc ratione ſanatos fuiſſe à chirurgis quibusdam, vel aliis, qui ex profeſſo hiſce morbis ſanandis operam dabant,cognovi: qui vigeſies,ſexageſies quoq; venas tundendo inſanos penitus,vel melancholicos ita reſtituerunt,ut poſtea incolumes adhuc longam vitam vixerint,inquit Fel.Platerus Tom.1 cap.3.p.m.122.* Et optimè circa venæ ſecandæ modum annotat *H.Mercurialis lib.1.c.10.p.52.* à chirurgo foramen venæ debere fieri amplum,quod craſſus & melancholicus ſanguis vix aliàs exire posſit,& ex monitu Avicennæ,in eundem finem brachium nonnunquam in aqua calida detineri debere. *D. Sennertus Tom.II.lib.3.part.5.Sect.1.c.6.* probavit quidem venæ ſectionem ſi plethora ſimul urgeat,& magna pars materiæ vitioſæ venæ cavæ jam ſit communicata,& circa caput phlogoſis aliqua adſit, ſed cum putet humores morbi cauſam in venæ portæ ramis conſiſtere, nec ullus venæ portæ ramus ad extrema corporis pertingat excepto hæmorrhoidali, hinc nullam venæ cavæ ramos incidendi, necesſitatem judicat: verùm ſi inſignis ille,& ſupra titulos omnium retro medicorum vir, ſanguinis ſciviſſet circulum aliter longè fuiſſet ratiocinaturus. Circa

venæ

venæ electionem valde ſolicitus non eſſem, cæteris tamen paribus, illam pedis potius eligerem, cum rationi conſonum ſit, ſanguinem in inferioribus truncis reperiundum reliquo eſſe crasſiorem, quod animadvertit *H. Capivaccius lib.1.p.112* dum ſcribit. *In melancholia hypochandriaca nunquam ſecanda eſt vena brachii, licet Practici hoc non obſervent, fundamentum eſt* (cujus pretio jam nihil detraham) *nam ſanguis ſubſiſtit infra jecur, & præterea ſanguis ille ſurſum mittit vapores, ut oporteat deorſum retrahere, non ad brachia.* Arteriotomiam non ſuaderem, licet illam intra unius anni ſpatium plus decies felici ſucceſſu in melancholia hypochondriaca &c. *J. Dolæus Ephem. Germ. Dec.1. ann. 6. & 7. obſ. 60.* celebraverit, quod prærogativa, quam habet præ venæ ſectione, periculo inde metuendo mihi æquiponderare non videatur, ſi tamen hæmorrhoidum fluxum excitare poſſem, multum mihi ab illo promitterem emolumenti. Et licet hirudines & cucurbitulæ ſcarificatæ ſanguinem imminuant, ab illis tamen abſtinerem, quod è venis capillaribus ſubtilisſimum eliciant ſanguinem.

XXVI.

Sangvine per venæſectionem imminuto, oportet ut crasſus incidatur, auſterus corrigatur, obſtructiones reſerentur, viſcera à terreſtri fæculentiâ mundentur, beneq; notat Capivaccius totam curationis difficultatem poſitam esſe in materia obſtruente, quam interdum tam crasſam & viſcidam esſe dicit, ut expugnari neqveat. Huic ſcopo ut ſatisfiat præſcriberem medicamentum, qvod in copia posſit adſumi, ut ſangvinem diluat, multis medicamentoſis particulis imprægnet, qvæ illum omni tempore corrigant, & cum eo ad omnia corporis viſcera delata obſtructiones illorum deobſtruant. Tale erit Apozema particulis ligneis, rigidis & ſolidis imprægnatum, ligni & còrticis

corticis guajaci, quæ pituitam potentiſſimè incidunt, adderemque temperatiora, radicem chinæ, ſarſaparillæ, lignum ſaſſafras, tamariſci, cort. radic. capparum, polypodium qvercinum, illis addendo radicem bryoniæ, qvæ humoribus fermentationem inducat, & ſimul alvo adſtrictæ opituletur, nec disſvaderem doronici pedemontani, ſi haberi poſſit, uſum, in qvo ad ſenſum oſtendi metallum poteſt, teſte *J. N. Pechlino de purgantibus pag. m. 297.* utq; illæ particulæ eò citius commoveantur, herbarum, tanquam ad motum promtiores, adderem particulas, ſcil. fumariæ, chamædrios, carduibenedicti &c. pro feliciori extractione pulverem tartari albi addendo; his vel ſimilibus in aqvæ chalybeatæ q. ſ. per noctem infuſis calidè, & in diplomate decoctis, colaturæ appropriatus ſyrupus v. g. cardui benedicti, fumariæ &c. addatur, non omiſſis ſalibus alcalicis & eſſentialibus, de quibus in ſequentibus. Denique in hunc finem ægro huic commendarem pulverem patrum, ſive corticem peruvianum, propter vim aperiendi, diſcutiendi, attenuandi, reſolvendi, cujus vires, in hoc paſſu laudat *Th. Sydenham in Diſſert. epiſt. ad Guil. Cole p. 474. Adhæc Peruvianus cortex eximias mirandasq; vires in ſanguine & ſpiritibus confortandis, invigorandisq; habere nonnunquam deprehenditur, cujus drachmam dimidiam manè & ſerò ad ſeptimanas aliquot deglutitam ſanam firmamq; corporis craſin (tam viris hypochondriacis, quam hyſtericis fœminis diu multumq; ægrotantibus, dejectaq; jam quaſi corporis œconomia) reſtituiſſe ipſe obſervavi. In nullo autem hyſtericorum affectuum genere felicius ſuccedit, quam in illo quo ſpasmis afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortiſſimos, & plusquam muliebres, pectora ſimul ferientes.* Talis vel ſimilis apozematis hauſtus egregius quovis mane in lecto adſumatur, & corpus tamdiu benè tegatur, donec calor in artubus

 perce-

perceptus, medicamentum per corpus diſtribui indicet, aut corpus udum fieri incipiat, horis pomeridianis repetatur, & motu corporis ejus in membra diſtributio adjuvetur.

XXVII.

Si ex continuato per aliquot dierum decurſum apozematis uſu ſanguis ſatis videatur inciſus & attenuatus, purgatio propinetur, ut ejus ope corpus à ſaburra ſuperfluorum humorum liberetur, ſumendo extractum catholicum, ad craſſas purgationes frequentisſimi uſus, mercurium dulcem, &, qui metallicis perfuſus partibus, lapidem lazuli, ejusq; extractum, electuarium diacatholicum confectionem hamech, pulverem ſennæ laxativum, uſitatisſimum & unicum viſcidæ pituitæ purgans colocynthidem, ut ait *J.N. Pechlinus de purg. p. m. 244.* & gummoſo illam delinitam involucro trochiſcos alhandali, illius etiam extractum, quod quantæ hoc in caſu ſit efficaciæ teſtatur *C.F. Garmannus Eph. Germ. nat. curioſ. Dec. 1. ann. 3. obſ. 202.* ubi ab ejus uſu in magna copia excrementa mucoſa & pituitoſa, quæque adeo lenta & viſcida fuerunt, ut in altum longè extendi potuerint, dejecta refert. Valde tamen hic cautus ſit medicus oportet, cum hypochondriaci ad alterutrum extremum ſæpisſimè inclinent *G. W. Wedelius S. 1. de compoſ. medicam. c. 5. p. 13. 14.* Plerumq; enim non niſi aucta in triplum doſi legitimè purgantur, acidus quippe humor vim purgantem hebetare ſolet, quemadmodum helleborus, diu acidis immaceratus, ſegnius purgat *Th. Barthol. act. med. Hafn. vol. 4. obſ. 45.* Neque purgationes frequentes exhiberem, cum neque cauſam mali tollere, neque obſtructiones deobſtruere posſint, quin potius jacturam faciunt ſpirituum, obſtructiones reddunt pertinaciores & inanes in corpore excitant tumultus, adeò

deò ut à purgationibus nihil planè emolumenti capere ægri, ut in pejus ruere ſibi videantur *Th. Sydenham. in Diſſ. epiſt. ad Guil. Cole p. m. 467.* quare multas purgationes damnat *J. H. Cardilucius in notis ad praxin chymiatr. Hartmanni cap. 136.* minimè enim morbum tollunt, ſed potius augent *Th. Willis pathol. part. 2. cap. 9. Sydenham. l. c. p. m. 469.* Tantum tamen abeſt ut illas damnem, quin potius illas cum levamine adhibitas novi, dummodo cum judicio exhibeantur, ſi videlicet ſanguine ab apozemate ſatis præparato ſuccedat purgatio, illa peracta redeatur ad apozema, quod ex longiori intervallo denuò excipiat purgans, illud denuò ſequatur apozema, ſervata eadem methodo, donec ſanguine depurato, obſtructionibusque deobſtructis, ad ſudorifera aliaque accedere liceat medicamenta.

XXVIII.

Solent practici, quod advertant ventriculi indiſpoſitionem & vomitum, aliquando inſipidi ac mucilaginoſi liquoris, interdum acerbi vel amaricantis, aliquando pinguedinis ſuper pavimento inſtar ſebi concreſcentis cum levamento haud exiguo. *Ephem. Germ. Dec. 1. ann 3. obſ. 253.* paſſim vomitoria commendare & ait *J. Hartmannus in praxi chymiatrica cap. de melanch. hypochondr. p. 228.* Melancholiam incipientem vel ſimplicem plerumque curare vomitum, nominatim ex aqua benedicta Rulandi procuratum. Eundem in finem ſemel intra menſem aſſumto liquore aut ſale vitrioli, atque cereviſia lacteata, aut aqua tepida copiosè epota, vomitum procurari vult *Th. Willis in path. cerebri cap. 11.* Et antiquam ſecundum Aviennam multoties indigere vomitu cum veratro albo *H. Capivaccius lib. 1. p. 12.* Vomitum à cibis præſentisſimum remedium eſſe affirmat *P. Foreſt. obſ. lib. 10. obſ. 18.* Sed non video quid emolu-

menti ægro meo ab iis promittere poſſim, fateor quidem illam vehementem concusſionem humores quosdam partibus impactos excutere poſſe, interim tamen multo plures arctius in partes adiget, nec cauſam mali tollet: ſi tamen temporis decurſu indicia ſaburræ in ventriculo ſtabulantis ſuboriantur, ægerq; facilè vomat, à vomitorio non abhorrerem, cum poſtea facilius medicamenta in reliquas partes penetrare posſint.

XXIX.

Dum viſcido, crasſo & terreſtri humori corrigendo intenti ſumus, ſtrenuè etiam auſterus & acidus, qvem antea maximè culpavimus, domandus eſt. Facient illud ſic dicta alkalia, oculi cancri, corallia, margarithæ, ebur, mandibulæ lucii piſcis, teſtæ cochlearum, ovorum, oſtrearum, gammarorum, dentes apri, hippopotami, cortices guajaci, peruvianus, winteranus, terræ omnes ſigillatæ, lac lunæ, unicornu fosſile, ſalia è cineribus plantarum extracta, omnia ſale lixivioſo prædita, ſpecies diarrhodon abbatis, fructus cynosbati, ſpecies diamagariti frigidi, aromatici roſati. Sal armoniacum & ejus ſpiritus, ſal, ſpiritus & oleum C. C. flores lapidis hæmatitis & illorum tinctura, elixir proprietatis Paracelſi ſine acido, ſal volatile oleoſum Sylvii, ſpiritus fuliginis, tinctura antimonii, & corallorum ſpiritu vini parata, oleum tartari per deliqvium, tincturæ croci, cinnamomi, caſtorei, corticum citri, & ſpiritus vini particulis herbarum aromaticarum, v. g. melisſæ, menthæ, roriſmarini, fœniculi, petroſelini, pulegii, impрægnatus. Huic fundamento innixus duos pulveres digeſtivi loco *Horſtius operum tom. 2. p. 193.* non abs ratione commendat, & aqvam ſuam ex herbis aromaticis compoſitam *Phil. Grulingius Med. Pract. lib. 3. parte 5.* mirum in modum extollit. Nec posſum

non

non approbare formulas, quas magno judicio *Th. Willis de morbis convulſivis cap. 11.* concinnavit. Teſtantur etiam aliqvi decocto abſinthii, per quadraginta dies uſurpato, melancholiam hypochondriacam fuiſſe curatam. *Thom. Burnetus in Theſaur. medic. pract. lib. 11. p. 613.* His igitur ſimilibusve apozemata, in quibus maximam curationis ſpem repono, pro re nata acui, aut aliæ ex iis concinnatæ formulæ cum ſingulis apozematis doſibus ſumi, vel ſolæ aliis horis uſurpari posſunt.

XXX.

Ad hanc claſſem referuntur chalybeata, quorum incredibilem efficaciam, ita ut prius purgato corpore, ſola ſufficere posſint, eſſe asſerit *L. Mercatus tom. 3. de intern. morb. cur. lib. 1. c. 17.* & bolum, qvem deſcribit, chalybeatum ſe feliciſſimo ſucceſſu uſum affirmat. *J. Zecchius conſult. 81.* illave contra alios morbos, & lienis vitia jam commendavit *C. Plin. Sec. natur. hiſt. tom. 3. lib. 34. cap. 15.* Et ſane commodisſimum in hoc genere morbi eſt medicamentum, limatura enim cruda intus ſumpta ſtatim atq; occurrit auſtero-acido humori, illum aggreditur, quam luctum ructus ſulphurei & nidoroſi, qvales fieri ſolent à commeſtis ovis ad duritiem coctis, oppidò produnt, ſolutusq; chalybs excrementa ſtercorea, perinde atq; aurum fulminans, nigredine tingit, & particulæ volatiliores vinculis exſolutæ, cum perveniunt ad ſangvinem, pugnando cum particulis, à quibus nondum fuere ſuperatæ, novam in ſangvine producunt luctam, quæ facit ut pulſus derepentè major fiat & celerior, exteriora corporis incaleſcant, facies fiat vivida & ſangvine purpurata. *Th. Sydenham. diſſ. epiſt. ad Guil. Cole p. m. 468.* Eædem particulæ, in ſangvinis motum conſentientes unà cum illo ad partes delatæ, in obſtructiones efficaciter impingunt, & paulatim

latim deobſtruunt: adeò ut ſi ullum hoc certè ſit medicamentum, à quo in hoc affectu medicus ſibi multum promittere poſſit. Varias non addo formulas, cum illæ paſſim apud auctores extent, hoc ſaltem notari velim, ne purgantia addantur, cum illius vim à catharticis infringi obſervatum ſit. Nec eſt, quod quis metuat chalybis crudi uſum cum prorſus ſit innoxius, & multiplex obſervatorum experientia doceat illum breviſſimo tempore curam abſolvere, & teſtari poſſum Dn. Præſidem, cui in crebro uſu, illô qvotidie feliciſſimè uti: Sperat *Th. Sydenham* mineram martis, prout in terræ viſceribus reperitur, efficacius in morbis ſubjugandis operari debere, quam ferrum ignem jam paſſum & fuſione depuratum. Sed dubitem num illa tantæ ſit efficaciæ futura, cum illa minera multis terreſtribus particulis aliisve ſcoriis adhuc imprægnata ſit, donec me experientia aliter edoceat. Qvantum ad varias alias chalybis præparationes acidis factas illas huic ægro non commendarem, quia tunc tam efficaciter in humores acido-auſteros non ageret.

XXXI.

Corpore ſatis diu ita præparato, tandem devenirem ad diaphoretica, quæ ſolidarum partium obſtructiones efficaciſſimè reſerare poſſint, conſtarent illa non ex theriaca, mithridatio &c. utpote quorum particulæ ſunt nimis molles, ſed ex ſalibus & mineralibus; antimonio diaphoretico, bezoardico minerali, ſolari, martiali, ſimplici &c. ſalibus tamariſci, fraxini, abſinthii &c. à quibus ſudoribus multum levabitur æger, quem, ſi in initio fuiſſent exhibita, omninò offendiſſent, cum tunc humores magis in partes adegiſſent, & partes pertinacius obſtruxiſſent. Nec incongruum foret, ſi tunc ad diuretica deveniretur, quod ſæpe nigra planè evacuari cum ægri commo-

commodo obſervaverit *D.Senn.operum T.2. lib.3. p.5. S.1. c.6.* Et optimo jure Hollerius & Septalius diuretica prohibent, quod intempeſtivè exhibeantur, tunc enim nihil aliud agunt, quam quod humores agitando plures in partes deponant. Nec rationes quæ veteribus, illorum diſſvaſerunt uſum, quasq; recenſitas videre licet apud. *H.Mercurialem. lib.1.c.10.* in hac anatomiæ luce nos quicquam ſtringunt.

XXXII.

Balnea & thermas ab aliis commendari, ab aliis veró rejici hic audias. Balneum dulcis aquæ ultimum hujus morbi auxilium eſſe vult *Caſp.Cald de Hered. illuſtr. & obſ. med.34.* Galenus vero laborantibus hypochondriis nullo modo balnea convenire docet, & omnes aquas thermales rejicit. *H. Fabricius ab Aquapendente med pract.lib.1.c.49* Sed balnea & thermas improbare nequeo; illa quidem, quod à blando calore reſeratis corporis poris ſe particulæ aqueæ viſceribus inſinuent, humores diluant & fluxiles reddant, illosque vel ſecum è corpore educant, vel ad minimum è ſuis carceribus exturbent; has verò, quod ratione mineralium, à quibus ſuas vires habent, potenter corpus à vitioſis humoribus expurgent. Sed apprimè notandum, id ſine delectu fieri non debere, niſi enim corpus benè ſit præparatum, humores aliqua ratione jam inciſi, ita ut fluxiliores redditi facilè elui è poris posſint, illos agitabunt, & multas dabunt in corpore turbas.

XXXIII.

Hactenus in eo fui ut commodis remediis ægri ſuccurrerem miſeriis, cum verò ille morbus chronicus ſit, & Medici etiam fatiget patientiam diligens diætæ ineunda ratio, cum *L.Riverio lib.12.c.5.* & experientia teſte ægri nova quotidie poſtulent remedia, iisque ſtatim ſatientur, & medicos ſæpe mutent. Aer, quem ſpirat, ſit temperatus.

Cibi

Cibi ſint boni ſucci, facilis digeſtionis, non lenti & craſſi, nec auſteri. Potus ſit cerevіſia clara & benè defæcata, adſumantur quandoque cochlearia aliquot vini hiſpanici, gentianâ, angelicâ, corticum aurantiorum flavedine, aliisq; corroborantibus infuſis medicata, & iis horis quibus ventriculus vacuus eſt Coffee & Thee copioſus ſit potus, ſerum lactis in magna bibatur quantitate, cum ſtipticitatis alvi etiam ſit remedium. *Henr. à Moinichen obſ. 5. ad Th. Bartholinum miſſa.* Hauriantur thermæ, aquæ minerales aliqua ferri minera ſaturæ. Et ſine dubio valde profutura eſſet aqua medicata, quæ Marienwaldæ jam ſcaturit, etſi enim in illius vim & efficaciam nondum inquirere mihi datum ſit, aliquo tamen minerali prægnantem eſſe debere oſtendunt in illa reperiundi lapides quos tingit, & è quibus arte chymica veram antimonii mineram elicitam hic vidi, oſtendunt effectus, dum potentiſſimè per urinas ducit &c. Corpus indies moveatur & equo vehatur, tot enim ſuccuſſationum millia eodem die ingeminata fæculentias ſanguinis in partibꝰ hærentes educent, & hypochō-driorum obſtructionibus ſuccurrent, quale exemplum ap. *Th. Sydenham* videre eſt. Somni vigiliarumq; modus ſit. Alvum ſervet apertam. Triſtia fugiat animi pathemata.

XXXIV. Quæ hactenus propoſui ægro huic profutura reor, ſi ſe geret obedientem, nec tamen putes velim B. L. hanc curam omnibus melancholia hypochondriaca laborantibus convenire, ſed illam huic peculiariter præſcripſi, mutaturus ſi alia in aliis emergant phænomena. Tandem Summo Numini, quod hactenus vires mihi cōceſſerit, ſupplices devota mente ago gratias. DEUMq; veneror, ut ſtudiis meis ulterius benedicere & mihi fauſta quævis largiri clementer velit.

TANTUM.

[illegible] genus omne potens Medicina fugabit
Parcarumque leves protrahet alma colos.

Boni ominis causâ Eruditiſſimo præſentis diſputationis Auctori Cognato ac domeſtico cariſſimo LMQ.

f.

JVSTVS CELLARIUS S. Theol. Ddus Phil. Nat. P.P.

INgenii dotes videre ut numina Pindi
Exarſere tui, miro ſimul omnia amore
Sanctior ordo, Themis, Phæbæa corona calebant
Teque exoptabant ſua ſplendida dona ferentes.
Tandem Blanditiis Hygieines victus, amice
Tu divas divi properaſti ad Apollinis aras
Hic lætus pandens artis myſteria, pectus
Imbuit omne tibi: licet, en, jam cernere fructus.
Hoc precor, ut ſicut certatim numina Pindi
In cultum pectus poſcebant, artibus aptis
Excultum mirè non unus Te expetat orbis!

Ita animitùs vovebat contubernali quondam ſuo chariſſimo

MARTINUS LADEY. Med. Lic.

MArs armata mali telis, inſtabat & orbi
Fata minabatur, concreto in membraque fuſo
Tartareo ſucco, verùm admirabile viſu,
MEIBOMII armatum Te viribus illa videbat,
Hem quis hic eſt dixit, mox pernix territa fugit,
Te clare OTTO timens, numen Te credidit eſſe
Hoſtem perpetuum auſorum, lætabar, amice:

Semper

Semper ſic fugiat ſtygis armata venenis
Te mors, & nomen fatis æquabitur orbis.

hæc in honorem Dn. Reſponden
deproperabat
JOH. HUMMEL Sch. Helmſt

ERgo peregrinis juvat immutare Camœnis
Muſas Teutonici, Suavis Amice, ſoli
Sat Salæ eſt, Elmoque datum: patuere labores.
(Prodit ubique ſuum lucida gemma jubar.)
Scilicet egregie ſic demum exculte Camœnis
Gratior externis hoſpes, Amice, venis.

Cl. Dnn. OTHONI, tum ob convictus olim ſua-
tatem, tum ob ſinceriorem amicitiam admodu
ſibi dilecto de iterato Induſtriæ erudit
nisque Specimine gratula-
batur
JOAN. WERLHOF. Lub